

Európában

miért tartják mindenütt a

DIANA-SZAPPANT

a szappanok királyának?

1. Mert a Diana-szappan minden tekintetben és minden családban megállja helyét.
2. Mert a Diana-szappan tartalmazza a legdrágább alkatrészeket: tiszta, sűrű epét, mézet és legfinomabb lanolint.
3. Mert úgy a francziák, mint az angolok által el van ismerve a Diana-szappan a legfinomabb és legbájosabb illatu toilette-szappannak.
4. Mert a Diana-szappant urak és hölgyek nemcsak elsőrendű bőrápoló szappannak ismerik, hanem el van ismerve mint a legártalmatlanabb szépitő toilette-szappan.
5. Mert minden gondos anya gyermekeit csak Diana-szappannal mosdatja és fürdeti, tudatában annak, hogy a Diana-szappan epét, mézet és lanolint tartalmaz nagy mennyiségben.
6. Mert csak a Diana-szappanról győződtek meg a hölgyek és urak, hogy az arcról lemossa az összes pattanást és a nedves, izzadt bőrből származó mitesszert.
7. Mert csak a Diana-szappan óvja meg az urakat attól, hogy a carbunculus és furuncululus ne képződjék egy-két lemosás által.
8. Mert a Diana-szappan és Diana-crém 8 nap alatt lemossa az összes tavaszi szeplőt az arcról és kézről.

Tisztelt uram! Egész meséket beszélnek családomban az Ön Diana-krém és szappanja csodás hatásáról a szeplők és pattanások lemosására. Kérek én is egy Diana-krémot és két Diana-szappant. Ha nálam is úgy beválnak, mint a többiekénél, úgy nagy reklámot csinálók Önnek. A küldeményt várom szívesen.
London, 1909. január 8.
Üdvözlettel Charles Simmonds.

Tisztelt gyógyszerész ur! Kérek egy Diana-krémot és egy Diana-szappant, de csak abban az esetben, ha tavaszi szeplőimet elveszthetem tőle. Barátnőmnek arca és keze tele volt nagy sárgás szeplőkkel s tőle hallottam, hogy a Diana-krém és szappantól mit el. Utánvét mellett várom a szépitőszereket.
Páris, 1909. január 22.
Teljes tisztelettel Louise Riche.

Tisztelt gyógyszerész ur! Kérek sógorom és édes anyám részére három Diana-szappant és egy Diana-fehér pudert. Alattól jobban szappant és pudert nem létezik a Dianánál. Legelőbb ezt állítja, a ki használja.
Berlin, 1908. december 19.
Tisztelettel H. H.-né, mérnök neje.

A Diana-puder teljesen ártalmatlan, az arcon gyönyörűen és egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan, nagyon kellemes és gyenge illattal bír, éppen ezért nemcsak hölgyek, hanem urak is használják.

- Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli használatra) 1 kor. 50 f.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra) 1 kor. 50 f.
Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 f.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy sárga színben) 1 kor. 50 f.

Kapható egész Európában a gyógyszertárakban, drogériákban és parfümériákban.
Aki nem tudja saját helységében beszerezni, az rendelje meg a központból:

ERÉNYI BÉLA gyógyszerész

Budapest, Károly-körút 5. sz.

(A legkisebb megrendelés is forduló postával utánvétellel eszközöltetik.)



47. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, NOVEMBER 20.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ár 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — 16 korona
Félévre — 8 korona
Negyedévre — 4 korona.

A «Világkronika»-val
negyedévenként 80 fillérrel
több.

Külföldi előfizetéseket a postailag meg-
határozott viteldíj is esztolandó.

TÉLI KIÁLLÍTÁS A MŰCSARNOKBAN.

ALIG EGY-KÉT évtized előtt még csendes város volt a mi Budapestünk. Roszul világított utcáin kis forgalom, a téli évad folyamán egynéhány koncert, alig egy-két kiállítás, álmos hangulat az irodalomban. Nézzünk ma körül. Zenei esemény zenei eseményt, szenzációs színi előadás színi előadást kerget, az irodalomban friss élet buzog s nap-nap után újabb és újabb képkiállítások nyílnak meg, a hirdetési oszlopokról tarka plakátok özöne új és új kulturális eseményekhez csábít. A múlt hét képzőművészeti eseményeinek betetőzésül, melyeket oly nehéz nagy tömegüknél fogva lapunk keretébe beleilleszteni, szerdán megnyílt a Képzőművészeti Társulat téli kiállítása, mely nemcsak óriási anyagánál fogva ismét első eseménye művészeti életünknek.

Első eseménye pedig azért, mert ismét a legteljesebb és legmagasabb színvonalú beszámolóját adja festészetünknek. Emlékezzünk mindannyian, hogy a művészet régebbi s újabb irányának művelői között szakadás történt, hogy újabb és újabb művészetszövetségek alakultak úgy, hogy a pezsgőbb, fiatalabb művészet más kiállításokon keresett érvényesülést. Az egyesülés, a béke visszahozta a régi nagy és hatalmas társulat kebelébe a moderneket, az időközben férfiasan erős művészetre fejlett újítottakat.

A kiállítás hatszázharmincegy számot foglal magában, nyugodt, figyelmes áttekintése igen sok időt vesz igénybe, különösen, ha őszintén el akarunk merülni egy-egy kimagasló egyéniségének alkotásaiba. Majdnem mindenki képviselve van e tárlaton, mely majdnem teljes képet ad festészetünk jelen állapotáról.

Az első terem hangulatát Körösfői Kriesch Aladár monumentális képei szabják meg. E képek a vadászati kiállítás díszei voltak. Kettőjük közül a Medvevadászat Rákóczi korából az imponálóbb: igen egyszerűen, nagyvonalúan ábrázolt kép, mely nem szenved a történeti képek rendes hibájában, mert nem szorúl semminemű magyarázatra. Már Pentelei Molnár János nagyigényű Krisztusképe nem ily szerencsés. Nem nyújt nagy és mély lelki élménynyé vált vallásos érzést, de nem nyújtja festői problémák megoldását sem. Tehetségének súlypontja azokban a szuggesztív realizmusú, meglepően sikerült csendéletekben van,

melyek a többi termekben láthatók; legtökéletesebb Fehér csendélete.

Szinyei Merse Pál egy nagy parkrészetlet

állított ki, melynek szindús részleteit már nem kapcsolja össze az a régi hatalmas, egységes hangulat, színegyesség, mint régi képeit.



Endrei Sándor: Augusztia főhercegnő arcképe.

A MŰCSARNOK TÉLI KIÁLLÍTÁSÁRÓL.

A harmadik termen *Zombory Lajos* és *Poll Hugó* képei uralkodnak. A második számos *Magyar-Mannheimer* kép díszíti.

A feloszlott «Miénk» képei két termet töltenek meg jobbnál-jobb képekkel. *Ferenccs Károly* mindig újabb és újabb színproblémákat tud találni s mindig jobban és jobban festi meg őket. «Vörös fal» című képe meglepően életerős ábrázolása a legkülönbözőbb tompa és ríktó színek változatainak. Az ő kiemelkedő egyénisége befolyásolja egész környezetét és sok oly dolgot készen ad, a mit amazok még csak keresnek. *Kosztolányi Gyula* szép plein-air tájakat állított ki, a napokban elhunyt *Lechner Ödön* kiváló színérzéke s merész csendélet-felfogására több szép képe emlékeztet. A legmeglepőbb e körben *Csók István* fejlődése, ki sok év ingadozása után mintha most találta volna meg hivatását. Mind a négy képe első-rangú alkotás, remek haragos színek, pezsdülő életerő, virtuóz könnyű esetkezelés s valami szavakkal alig jellemezhető, kissé groteszk karakterizálásra hajlós jellemző képeit, melyek közül az utószíret a legmegkapóbb, a *Virágok* a legizgalmas. *Nagy Vilmos* képei közül a «Szappanbuborékok» a feltűnőbb.

Az átjáró folyosón egy *Tölgyessy-kép* tűnik fel. A következő nagyterem kevés látnivalót nyújt. *Kukán Géza* *Traviatája* határozottan reményekre jogosító alkotás. *Boruth Andor* nem a szürös, élénk szemű, értelmesen tekintő *Gyulai Pált* festette meg, szóval nem az ő friss, mozgékony egyéniségét, hanem az utolsó évek súlyos betegét.

A szoborterembe érkezünk. *Kisfaludy Strobl Zsigmond* igen jól karakterizálni, egy-két jó mellszobra van. *Lipola Yrjönnek* is sikerült egy-egy mellszobor. *Horváth Géza* sima, nyugodt, nagyvonalú ábrázolásmódja különösen egy olasz leány szobrán szimpatikus. *Gémes Gándert Péter* és *Sámuel Kornél* egy-egy alkotásán is szívesen megpihen a szem. Általában az intímabb dolgok jobban sikerülnek szobrászaiknak; ha van is monumentális törekvés e tárlaton, az inkább csak *Ikarus-röpülés* marad. A nagy szobrok közül még *Szentgyörgyi István* *Kigyóbüvölője* a sikerültebb.

A melléktermek is bőven adják a jó képeket. *Tibor Ernő* mindkét képe, *Kádár Béla* tájképe, *Komáromi Kacsz Endre* plein-air tájai, *Katona Nándor* sejtlemes erdőszínete, *Mendlik Oszkár* tengeri hullámai figyelemreméltók. *Nyilassy Sándor* derült, életerős képei, *Bosznay István* lágy hangulatai nem igen mutatnak haladást.

Valóságos eseményre a kiállításnak három kép *Strobenitz* Frigyesétől. A «Festők» című kép egy fák alatt szabad levegőben dolgozó társaságot ábrázol. A kép tónusa végtelenül lágy, tompa zöld, melybe lágy és tompa, de azért fénytől át és átítatott színek szövednek. Ha nagy európai színvonal keresésével lépünk fel, azt e kiállításon elsősorban *Strobenitz* képe őríti meg, melynek egyszerű, természetes és magától értetődő szépsége első-rangú művészi erőt rejt magában. A másik képe, mely nagy lelki tartalmat akar nyújtani, az *Adagio*, nem ad oly mélységes színmegoldást, de annál több éles lelki megfigyelést, lelki hangulatot.

Udvary Géza a *biedermaier*-hangulatok kissé erőteljes ábrázolása maradt s ha e körből kilép, mint *Shylock* képén, elveszti lába alól a talajt. *Mányai József* sok irányú érdeklődést, sok nekiindulást, sok akarást mutat, de egységes karaktert, határozott befejezett egyéniséget még alig.

*Góth Mór*ról ismét csak jót mondhatunk. Témáit, melyeken mindég valami páras, levegős hangulat uralkodik, egységesen ragadja meg. Erdei padja, mely épen vázlatzerűségénél fogva annyi tovább szöhető sejtésnek ad teret, kiváló könnyedséggel megfestett színimpresszió, rajzai is jók, sőt a «Hazafelé» című igen jó, egy a hámnak neki fekvő lónak erőlködését igen jellemzően veti papírra.

Nem áll már oly jól e tárlaton a portraifestés ügye. Lelki tartalom, egyéniségábrázolás egyfelől, másfelől kizárólagos festői, azaz szín, vonal színproblémák megoldása adja meg a nagyarányú arckép lényegét. Igen

kevés képe van e tárlatnak mely közel járna a jó arcképhez. *Glatter Gyula* női arcképe a jobbakkal közbe tartozik, úgyszintén *Wellmann Róbert* egy igen jó rajza s *Mies Frigyes* egy képe. E kapcsolatban szólhatunk a tárlaton feltűnt két újabb tehetségről, *Coulin Arthur*-ról és *Bednár János*-ról.

Coulin Arthur felesége kissé stilizált arcképével s még inkább aktjaival kész művészként jelenik meg először a közönség előtt. Az ő aktja a tárlat legjobb aktja, olasz nőket ábrázoló, erőteljes, de a mellett oly könnyed beállítású képein rajz és színek nyugodt, előkelő, komoly művészeti olvadnak össze.

Bednár János állította ki a tárlat legartisztikusabb hatásokra törekvő arcképét. Rajz, színezés, egységes tónus, de különösen merész vonal-kompozíció mind ráterelnek a szemlélő figyelmét: e képről ismét európai levegő csap meg. Kitűnő a női feje is, bravuros a plein-air jelenet s nemkülönben az interieurkép is és ha némi színeli édeskedés eltűnik majd alkotásaiából, még rokonszenvesebb lesz művészete. A többi fiatalok közül az ügyes rajzoló, *Hermann Lipót*ot, kinek erotikus témái oly nehezen állíthatók ki mai viszonyaink között, *Vida Árpádot*, *Kóbor G.* *Henriket*, *Tichy Kálmánt*, *Szekely Andort* említjük meg.

Farkas Zoltán.

AZ ÖRÖMTELENSÉG ÖRÖME.

Mosolytalan szám tegnap este

Egy gondolatra rámosolygott,
Mint Krisztus a durva keresztre.

Arra gondoltam: Nap-nyugvással

Milyen öröm már nem örülni
S milyen rekedt az élet-nászdal.

Áldottam a muszájt, a rendet,

Rendjét a nem-lehet-máskéntnek
S azt, a ki engem megteremtett.

Ime, elértem a tetőre,

Kihullott minden a lelkemből,
A mi mosolygós, a mi dőre.

Elhagyott az óráknak kedve

S nem nézek már szemtelül semmit
Sem örömmel, sem keseredve.

Nem kell reménységgel dolgozni

S tépett lelkeket, mint rossz ponyvát
Újból és újból megfoltozni.

Hogy nem lesz több mosoly-vetésem,

Ezért volt az én mosolygásom,
Legutolsó örvendezésem.

Mosolytalan szám tegnap este

Egy gondolatra rámosolygott,
Mint Krisztus a durva keresztre.

Ady Endre.

TÜKÖR ÉS HALÁL ELŐTT.

Fekete gyűrűs ez a két szem —

Sokat szenvedtem, az a vétkem.

Örökre síró már ez a száj —

Mit ér az élet, ha lelki fájt?

Vékonyak, gyöngék ezek a karok —

Nem bírok élni s nem is akarok!

Fáradt a vállam és erőtelen ...

Megyek.

És nem jön senki sem velem.

Lányi Sarolta.

A GALAMB PAPNÉ.

REGÉNY. (Folytatás.)

Irta *Móricz Zsigmond.*

XV.

Sokáig ültek a furcsa, ideges csendben. Az asszony mosolygott s le-lehuntya a szemét. Szerette volna már megtörni a csendet, de nem tudta, mivel.

Felállott, kiment, s egy percz mulva bejött nagy ártatlan arccal.

Az urához szökött, a ki még most sem emelte fel a fejét s hirtelen bedörzsölte az arczát hóval.

A férfi prüszkolt s boldogan mosolygott fel. A szemük összeillant; mind a kettőben könny csillámlott.

Aztán szaporán, csattanva megcsókolták egymást.

— Havazódni!

Szaladtak; kissé zavart volt mindenik. Játsoztak, mint a bárányok, mikor farkast érznek a bokorban, de nem akarnak róla tudomást venni.

Egész nap érzett rajtuk, mintha az erőltetett vígság csak látszat volna, a mit gyöngédségből viselnek egymás iránt s az igazi lelki arczuk sebesült lenne és szégyellni való.

Másnap mintha összebeszéltek volna, vagy mintha egyformán járna a gondolatuk kereke, mind a ketten nagy gonddal öltöztek. Egyszerűen ugyan, házi ruhába, hogy feltűnő ne legyen, de izlésesen, váratlan látogatásra elkészülve. A pap megborotválkozott s nem az ócska ruhába bújt. Az asszonyka egy óra hosszat fésülködött s csinos pongyolát vett magára. Várták a váratlan látogatót.

Semmiségekkel telt el a délelőtt. A papnak nem jutott eszébe munkába kezdeni, az asszonynak semmi dolga sem volt. Borzasztó hosszú volt a délelőtt. Alig lehetett végét várni.

Odaállottak az ablak elé; szótalanul nézték a havat s a dobálózó parasztyerekeket.

Egyszerre valami jutott az asszonyka eszébe; kisietett a konyhába s új meg új rendelkezéseket adott a cselédnek, mint a ki vendéget vár ebédre. De nem volt soká a konyhában, félt, hogy rajtamarad a vöröshagyma szaga a kezén, pedig ő ma alighanem kézesókot kap!

Az idő múlt és semmi különös jel nem adódott. Az asszonyka ingerült s idegesen nevetős kezdett lenni. S nem volt semmi, de semmi beszélnivalójuk.

Egyszer aztán hangosan elkacagta magát, mintha csiklandoznék. Énők kérdően nézett rá s vele mosolygott.

— Az jutott eszembe, — mondta végre idegesen fulladozva az asszonyka, — hogy egyszer egy villanyserelő dolgozott nálunk. Csunya kis görbe ember, veres hajú, piszkos, mocskos. A szobalányunk azt mondta rá: «Na, ez se kapna feleséget.» Egész délelőtt neveltünk rajta, aztán délben csak jön egy csinos asszonyka s kisért, hogy a felesége! ... Azt kértem tőle: «Ugyan mondja, hogy tudott ilyen csúf emberhez menni?» Hát az asszony rám néz csodálkozva, azután az urára: «Nem csunya az én uram, — azt mondja, — ha szépen megmosdik, megborotválkozik, osztán felöltötetem, hát akkor olyan, mint egy úr.»

Énők furcsán nézett az adomára s ő is nevetett egy kicsit.

— Hát én is olyan vagyok most, mint egy úr?

Az asszonyka igent intett s nevetett. Azután a nyakába ugrott az urának s összecsókolta.

— Nekem olyan vagy, — mondta. — Másnak nem tudom!

— Másnak tán olyan se vagyok! De mit törődöm én mással? — szölt a férj vidáman és magához szorította a feleségét.

Csendben ültek egy kis ideig, megint nem volt mit beszélniük.

— Ej mit! — kiáltott fel aztán az asszonyka, mint a ki nagy dologra szánja el magát. — Terits, Zsuzsi.

— Persze! — kiáltott megkönnyebbülve Énők is, mintha ő is most telt volna le valami reményről, vagy félelemről.

Egymás szemébe nevettek s tudták, hogy mindenikük Thorsa Ábrist várta. Ebédre!

Délután is várták; nem jött.

Másnap is várták; hiába.

Az asszonyka dühbe gurult.

— Miféle komisz fráter ez! Meg sem vizi-teli a barátját! Szép!

Akármiylen keservesen esett, le kellett mondanivaló a vizitről. Ha nem jön, nem izenhetik meg neki, hogy várják. A tündérkirályfi-ról kisült, hogy kiállhatatlan földi halandó, a kinek esze ágában sincs, hogy egy kis papné önérzetét nevelje ideális rajongásával s egy boldog kis asszonykának okozzon vesélytelen lelki izgalmakat.

Ica hát beletörődött csendesen a változathatalatlanba s ötödnap azt mondta az urának:

— Minek nyüvi maga mindig azt a jó ruhát. De kényes lett! Már nem is jó a régi! Hiszen még seholse lyukas.

— Hát a hol bedugom a karom! — replikázott nevetve az ura. — Ha nem lyukas, hogy öltöm fel?

A vendég helyett egy-egy parasztasszony látogatott be a konyhába s mintha csak azért jöttek volna, mind hozott valami pletykát a fiatal úrról.

Már az is olyan emberkerülő lesz, mint az apja. Senkivel nem áll szóba, de minden reggel ellovagol az erdők felé s csak éjjel jön haza. Som Gergely fáért volt az erdőn s látta, mikor kijött az erdőszéletről. Köszönt neki, de a fiatal úr nem is fogadta, pedig máskor úgy elbeszélgetett vele, is együtt jártak iskolába. De az a legezifrább, hogy az erdőszéle nem is volt otthon, csak a menyecske ...

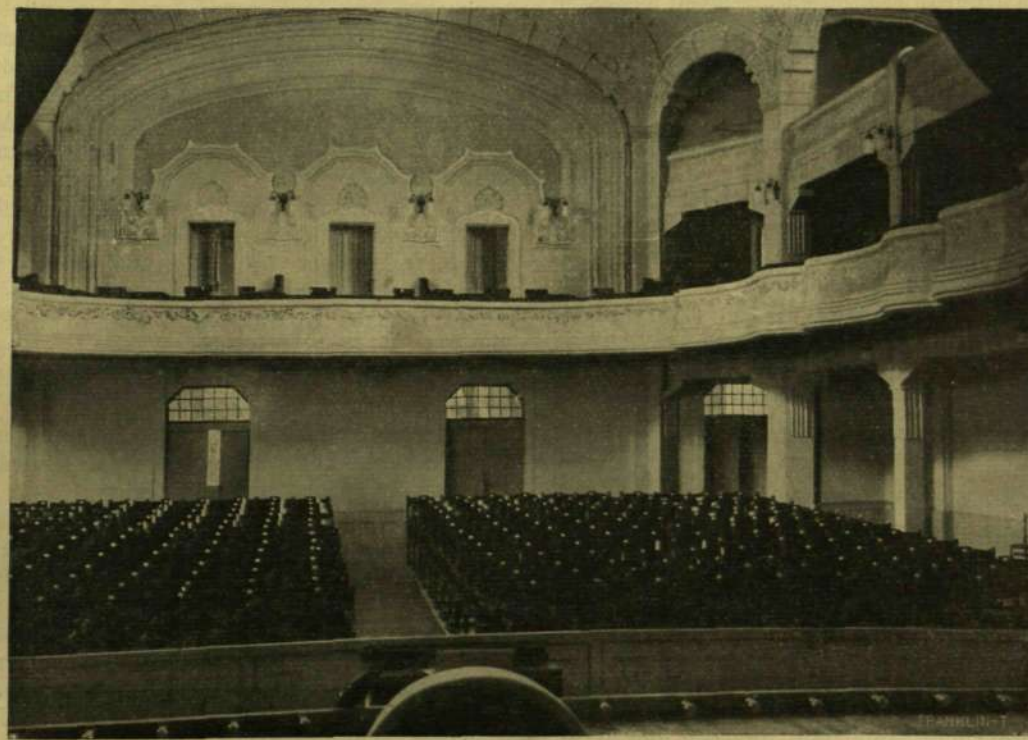
— Utálatos fráter! — mondta az asszonyka, s hozzátette: — Micsoda alantas izlés! Ne is jöjjön a szemem elé! Romlott lélek ... A nevést se említsék nekem többet.

S rögtön utána elgondolta, hogy ha lánykorában Budapesten találkoztak volna! ... Akkor talán ... De itt, így soha! Elpirult szégyenletében, mert eszébe jutott, hogy őt az erdőszélel sorozza együvé az az úr: «Egy kis erdőszélel, meg egy kis papné! ...» Ökölbe szorította kezecskéjét s megfenyegette gondolatban.

Helyette aztán az urával gorbombázkodott.

De a napok egyre teltek; a vasárnap is üresen múlt el, a következő hét is, meg még egy csomó hét, végre elköszönősdött s egyhangú megvetéssel osztályozta el az érdektelen alakok közé.

A pap teljesen meg volt nyugodva a dolgok ilyen állapotával; de közeledett karácsony, s mikor a karácsonyi beszédre gondolt, mindig eszébe jutott a barátja. Neki szánta az ünnepi beszédét, pedig tudta, hogy nem fogja meghallgatni!



A NÉZŐTÉR.

A NAGYBÁNYAI LENDVAY-SZÍNHÁZ, MELYET MOST AVATTAK FEL.



A SZÍNHÁZ HOMLOKZATA.

XVI.

Thorsa Ábris nem tudott számot adni magának róla, miről vette észre, de egyszerre csak ünnepre virradt. Karácsonyra. A nap is másképp világított, a levegő is tele volt bajszkenőcsök, subiczkok, szappanok, tiszta ruhák szagával s az egész nép csak úgy sustorgott, a kocsisok kinn mosakodtak a szabadban, s alaposan, mert régen volt pünkösöd, és akkor nem is tisztálkodtak valami szörnyű gonddal, mert akkor azt mondták: Csak most volt husvét!

Alig hét hete. Cselédember csak sátoros ünnepet szedi rendbe magát. Az ő idegeit is végigvégigszaladta ez az ünnepszág, a mely épen úgy terjeng a levegőben, mint tavasszal a friss, állapotolondító szerelemzág.

Úgy érezte magát, mint gyerekkorában. S ellenállhatatlan vágya támadt, hogy visszaidézzé a gyerekkori ünnepérezést.

Nem ment hát sehova, hanem elkezdte dudolni azt a karácsonyi éneket, a mely valahonnan a fülebe csapódott. Kissé bomlani kezdett lelkében az a kietlen hangulat, a melyhez, mióta itthon van, semmi egyéb nem illet, csak a kopasz, embertelen erdő.

A harangszót megdobbanó szívvel hallotta be szobájába, s megint úgy csengett az neki, mint gyerekkorában, szépen tisztán, istentisz-

teletre hívóan s mégis oly furcsán ... Gyermeteg hangon.

Azért felöltözött s hozzákészült, hogy templomba menjen. Az ódon házban, a melyben semmi sem változott ötven esztendő óta, mintha öregapáinak élete ihlette volna meg. A fehérre meszelt falak, az öreg, vaskos diófabütorok, a vaspántokkal erősített karszékek, az apró, nyomott ablakok, melyeknek a közét vastag vasrudak keresztelték, a körötte élő népség Őrtisztelő szelleme mind rátelepedtek s úgy érezte, mintha ő is a régi Thorsák közül való volna, a kiknek karácsonykor föl kell venni a rókamalos mentét s templomba menni. Megtartotta az úri szokást, a mire dadája tanította meg. Az uraknak addig nem kell bemenni a templomba, míg az énekek vége nincs. Nem szabad a parasztközé alacsonyodni. Legjobb, ha akkor lép be a földesúr, mikor már a pap fenn van a katedrán, de még nem imádkozik, mert az imádságot nem szabad zavarni ...

Sikerült pontosan így érkeznie.

A pap már fenn volt a katedrán, de még nem imádkozott. A népen a meglepetés eltitkolhatatlan moraja futott végig. A Thorsák földesúri székeben évtizedek óta nem ült senki. A harangozó erre már harminczéves gyakorlatot szerezvén, nem is szokta letörülni a padjukat s most kétségbeesve dörmögött magában:

— Hogy az Isten verje meg. Hát ez minek jön ide! Ha nem jár ide, minek jön ide.

Nem lett semmi botrány. Aron elővett egy zsebkendőt, kidolgozott magának egy ültényi helyet, aztán állva maradt, hogy az imában ő is részt vegyen.

A meghatottság, a mely mind csupa gyermekkori emlékeiből táplálkozott, profán gondolatokkal vegyült, míg elhallgatta az ima első mondatait.

Minden különös, kicsinyeskedő és groteszk volt előtte, de mindennél furább az az ember, a ki ott állt az emelvényen s erőltetett torokhangon beszélt.

Csaknem elmosolyodott. Ez hát az emberek istentisztelete. De folyvást ott kísértett gyermekkorának az emléke s az öreg pap, a kire minden vasárnap úgy kellett figyelnie, hogy otthon el tudja mondani, mit predikált ... Mintha századokkal előzött lett volna gyermek. Micsoda világtalalkulás esett azóta e földön!

Szinte nem hisz a szemének, a mint körülnéz, hogy ugyanazokat a gubákat látja az embereken, a mit akkor ... A földgolyón ezen a pontján semmi sem változott. És Aron méltán gondolta el, mennyire hiú és fölösleges dolog minden haladás és civilizáció. Nem jobb volna, ha az egész világrend visszaállana s ő épen olyan földesúrrá lenne, a milyen parasztkor maradtak a parasztkor. Milyen derék volna, ha szépen le lehetne törülni az életből a múltat, a saját múltját, hogy ott folytathatná,



A CAFÉ DE PARIS TERME.



A CAFÉ DE PARIS PÁRISBAN, A HOL A GONCOURT- AKADÉMIA ÜLÉSEIT TARTJA.

dettek közt. És nem is nehéz. Magával viszi az embert a tömeglélek.

A pap predikációja, mintha csak az ő számára készült volna. Vagy ő ép olyan primitív ebben a tudományban, mint ez az egész gyülekezet s nála is az alapfogalmaknál kell kezdeni az Irás-magyarázatot. Figyelt s már nem is azért nézegetett oda a kis papnéra, hogy hasonló figyelő kedvet merítsen annak a lelkes arcából, hanem azért, hogy osztozzon vele az élvezetben.

De oda ugyan nézhetett! Az asszonyka egyszer, csak egyetlenegyszer sem pillantott rá. Annál boldogabban s szinte mutatósan sugározta a férjével való melegegetedést és az iránta való szeretetet. . . Persze Ábris nem tudhatta, honnan ez a nyilvánosan tüdőklő nagy szerelem. A kis papné, ha be akarta volna vallani, elismerhette volna, hogy meg van sértve. Abban a percében, mikor Ábris bejött, fellobbant benne az az érzés, a mely hosszú hetek alatt gyűlt össze duzzogó galambszívében s készen tartott a számára egy lesújtó pillantást. . . ha elég arcátlan lett volna, hogy ránézzen: bár nem vizitelt nála! De mikor kiderült, hogy hiába a fegyverkezés, észre sem veszi az az úr, hogy ő is itt van; azazhogy, mivel nem ő a legelső gondja! hát szörnyen megharagudott a galamb papné ezért a karácsonyi szemtelenségért. S beleolvadt, szinte beleolvadt az ura nézésébe. Dacból. Hadd lássa az az úr, hogy az ember, ha falusi asszony is, nincs szüksége senkire. Mert van valakije!

Ábris azonban szorgalmasan figyelt s egészen újjászületett a predikáció alatt. Rokkant lelke mankót kapott: a csendes boldogság, csendes okosság, csendes élet reménysége volt ez a mankó.

Ugyan hát miért ne lehessen ő belőle az, a ki az apja volt, meg a nagyapja, meg az ősapja sorra mind? Falusi ember, a ki él gond és gondolat nélkül, vasárnap nagy tisztálkodást rendez s eljön a templomba, a hol ilyen megnyugtató és okos beszédek lehet hallani. Ez volt Magyarország félezer éve át, miért ne volna elég neki ez a Magyarország erre a rövid emberéletre.

Meg kell házasodni. Egy ilyen kicsi asszonyra kell szert tenni, a ki valahogy asszonytudományval elrendezi az ember életét olyannak, a milyennek kell lenni egy emberéletnek. Hát nem ugyanaz az erőt köti le és foglalkoztatja a falu kisdélete, a melyet a nagyvilági élet? S míg a Krisztus születését s a vallásban nyerhető újjászületés lehetőségét hallgatta, ő maga egészen újja is született.

Lehet valami a «megtérő bűnös» esetében. Ő is annak érezte magát, a ki nagy tékozlás után visszatér, hogy apáinak a malaczaival kapjon bár egy táplálékot, de csak békén élhessen.

Mosolygott saját magán s elnézegette annak az asszonykának az alakját. Mennyi báj s milyen családiasság van benne! Milyen csevegő

és meleg lelkű asszonyka lehet! . . . De jó volna a lábai előtt ülni, mint valami kérdésműlt komondornak, s hallgatni a csacsogását, míg a himzésére hajol, s közben pompás urára néz fel szerelmesen.

Olyan gépies nyugalommal állott fel a predikáció végén, mint a többiek. Már egészen beletalálta magát ebbe a hangulatba s ebbe az életbe. Megfogta gyermekkori lelke és belegyúrta az asszony.

Részt vett az úrvacsorában is. Előbb nem akart közönyösségből, aztán túlbuzgóságból, mert hiszen nincs eléggé «hozzákészülve», de végre ott maradt s élvezte, hogy ő a földesúr, a ki vezeti a férfiak sorát s megrezzenő lélekkel hallotta, mikor a pap, a ki minden falat kenyérhez s minden korty borhoz adott egy-egy szent igét is, eléje tartván a szent kenyér tört darabját, ezt mondta: Vigasztaljon meg téged az Úr és adjon tenéked békességet.

A pap szeme egy pillanatra belemélyedt az övébe s ő lelke legvalójában találva érezte magát. Csaknem könny szökött a szemébe.

Hát csakugyan mindenkibe belát a papi szem!

Már a bort félve várta. — Ereszszétek hozzám a kisdedeket, mert a kicsinyeké a mennyeknek országa. . .

Ábris lehajtotta a fejét s visszaszorította a könnyet, a mely csakugyan felszivárgott a szemébe.

A helyére ment. Röviden imádkozott. Hosszú idő óta ma először a maga önkéntes akaratából s aztán vette a kalapját s elment.

Lehajtott fővel, senkire sem nézve. Csak mikor a rideg cziinteremben megkondul a lépte alatt a palakólap, akkor jut eszébe, hogy rá kellett volna pillantania még egyszer a papné gyenge szíromarczára. . .

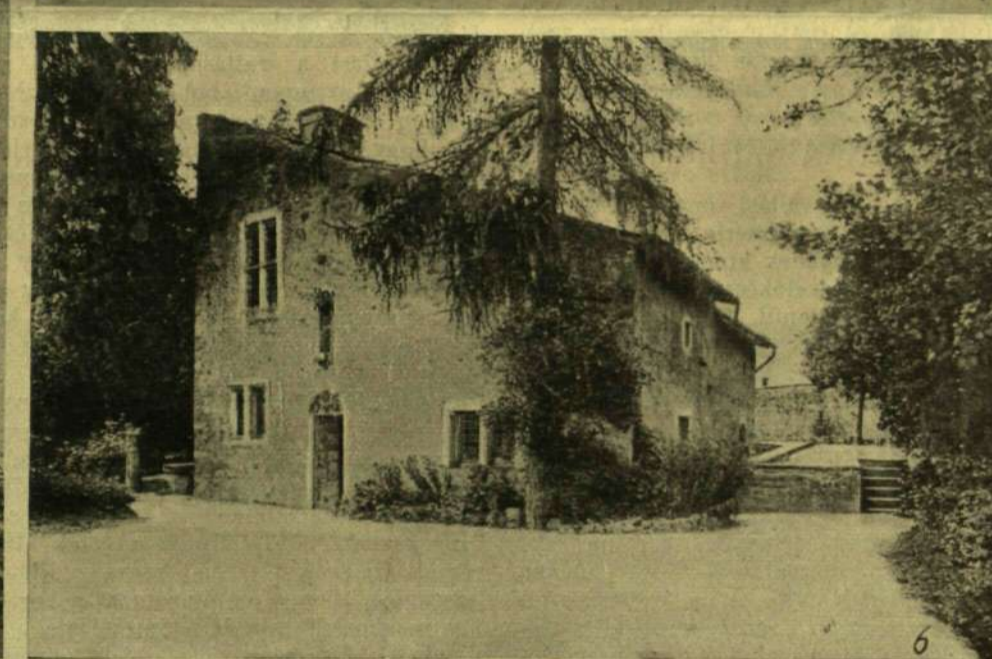
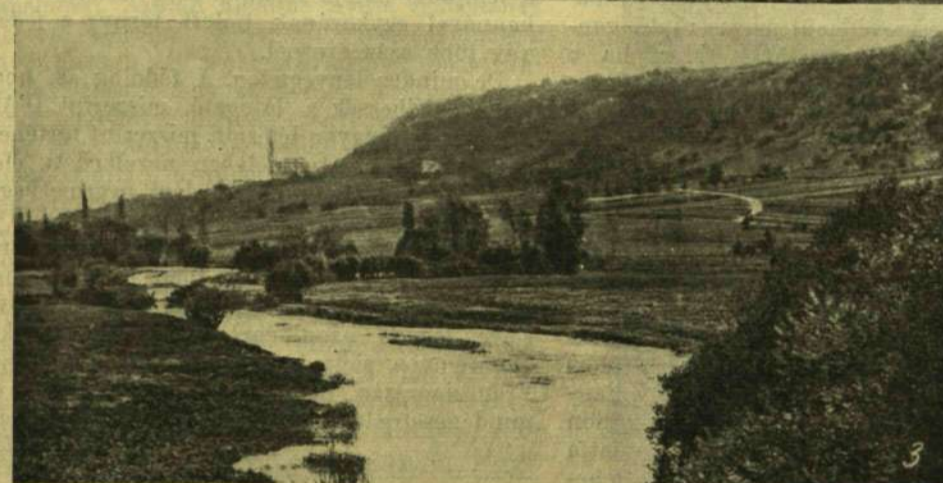
(Folytatása következik.)

GAUTHIER JUDIT.

A forradalmi akadémia. — A mai irodalmi és művészeti élet Párisban. — Az Institut és a Goncourt-akadémia. — Az első nőakadémikus. — A mit a németek elmondanak a francziák elhallgatnak.

A ki Párisban a mai irodalmi és művészeti életet óhajja megismerni, félre kell tennie a tíz év előtti irodalmi essay-eket. Az úgynevezett szalon-élet, a benne vibráló és végigsuhanó attrakciókkal, teljesen elhalványodott. A milieu-elméletből meg lehet talán érteni egy Maupassant tragikumát, ki halálba dolgozta és örületbe kergette magát, hogy gazdag, csillogó és előkelő szépségek parfümjét élvezhesse, mikor neki tetszik, viszont ma nehéz volna elgondolni franczia író, ki, mint Barbey d'Aureville, egy egész délután csevegne el egy egész társasággal, minden percnyi változásban millió dologról. Nem pedig azért, mert a mai franczia írók és művészek, mint az egész franczia társadalom, lemondott a fátyolos és tetszetős illúziókról, sok finom és kellemes léhaságról, melyek az aranyozott renaissance-bútorok között dévajkóva üzték egymást. Mirbeaunak, Francenak vagy Maeterlincknek ép úgy megvan a maga munkasztratégiája, mint a Faubourg-Saint-Honoré-beli bourgeoisnak, ki immár elfoglalta Balzac és Dumas-ék arisztokráciájának tartományait, lezáfolyva Bourget sok hangzatos teóriái közül a tradícionális elvű, melyek az aranyozott tenyészháza az Institutnek s hajnali csillaga Bourgetval együtt majdnem mind a többi 39 halhatatlannak, Anatole France-on kívül, ki mióta akadémikusnak megválasztották, egyetlen egyszer sem öltötte fel a hagyományos zöld frakkot, hogy résztvegyen a nyilvános üléseken, fogadásokon és soirékon.

Az Institutnek, mint sok hagyományos akadémianak, megvannak maga matematikailag meghatározott vonalai s ezekből nem enged. «Csak semmi foradalom, nem kell sietni, várjunk, míg a bor megerjed. Ez a proceszus pontban ennyi idő múlva fog bekövetkezni s a mennyiben ez idő szerint pont kilenc óra, menjünk aludni.» Ezért juthatott be Jean Richepin csak hóféhér korában, míg Rostand sok évvel megelőzte, mert jobb matematikusnak bizonyult. A bor régen felforr Vrainenél, Zolánál, de a költészet, művészet és tudomány hivatalossá merevedett fóruma nem



1. Részlet a faluból. 2. Jeanne D'Arc hálószobája. 3. A Meuse folyó. 4. A templom. 5. Jeanne D'Arc házának kapuja. 6. Jeanne D'Arc szülőháza.

DOMRÉMY, JEANNE D'ARC SZÜLŐHELYE.

méltatta őket, míg égtek, lobogtak s akkor sem, mikor már kihűltek.

A Goncourt-testvérek régóta tapasztalták és átérték a hasonló fénypazarlást. Egy kontra-akadémiáról ábrándoztak, abszolúte forradalmi jelleggel. Ma azonban már teljesen a köztudatba ékelődött s az Institut előtt is mint figyelemfelkeltő és ellenőrző irodalmi fórum áll.

A Goncourtok úgy végrendelkeztek annak idején, hogy alapítványukból évente egyszer egy vagy több fiatal regényíró vagy költőt tüntetnek ki, a ki a legutóbbi egy-két évben a legértékesebbet alkotta. Egy tíz tagból álló jury, a Goncourt-akadémia tagjai, választják

ki az irodalmi év termékeit. A kitüntetett résztvesz az ünnepi dîner-n, a mikor — a sajtó és körte között — átadják neki a sokat jelentő borítékot, melynek tartalma lehetővé teszi részére a további alkotást.

A Goncourtok a legaprólékosabb részletekig megállapították a hatyatek rendelkezéseit. A tíz akadémikus mindegyikének évi négyezerfrank frank áll rendelkezésére s gondoskodtak a havi dîner-k költségeiről, épúgy mint az évi ünnepi bankettéről és pedig Páris egyik legelőkelőbb restauranjában, a Cafe de Paris-ban.

A Goncourt-akadémia mostani tagjai Margueritte Victor elnöklésével Henrique Leon,

Mirbeau Oktáv, Geoffroy Jules, Rosny H. és J. Bourget Elemir, Descaves Lucien, Daudet Leon.

A franczia falusi élet szeretetreméltó elbeszélője, Renard Jules, csak néhány hónap előtt dől ki közülök s most, az évi közgyűlésen, gondoskodni kellett egy új tag választásáról. Sok kandidátus volt, mint mindig. S a Goncourt-akadémia olyat választott meg, a ki nem kandidálta magát, sőt egyáltalán keveset gondolhattak reá mindenütt, mint akadémikusra: egy írónő, Gauthier Judit!

Nos, ha ez nem új forradalom, a mi megmozgatja az Institut-t kissé, akkor semmi sem az. Kisérleje meg valaki amoda beajánlani Curie asszonyt, Daniel Lesueur asszonyt vagy Jeanne Marnit, annak bizonyára figyelmébe

ajánlanák, hogy a nő-talentedek kívül esnek az Akadémia által meghatározott matematikai számításokon. Jó, hogy a feministaik is egyelőre más irányban vannak elfoglalva s nem kopogtatják az Instytut ablakait.

Gauthier Judit leánya Gauthier Theophilnek, a költőnek és esztétikusnak, ki a francziáknak legelsőbbben fedezte föl annak idején Zichy Mihályt. Gauthier Judit asszony házasságában szerencsétlen volt. Első neje volt Catulle Mendésnek, ki gyakran művésziellen és pornografista irodalmi irányát belevitte a házasságába, utána következett egy fiatal szépség, Jane Suzanne Guiraud költőné, a ki ma Jane Catulle Mendésnek írja magát s néhány hónapi házasság után szintén elvált.

Évek óta különös visszavonultságban él Gauthier Judit, magányosan, egész magányosan egy ötödik emeleti kettős szobában, japán és kínai műtárgyai között. A Szélső-Kelet foglalkoztatta mindenkor, megtanulta már leánykorában a japán és kínai nyelvet. Mindenkor meglátogatják a Párisba vetődő ázsiai kulturkínaiak, kik több munkáját lefordították. Egész könyvtára valót alkotott s ez nála leggyakrabban minőségét is jelent. Több darabját adták párisi színházakban. Ezenkívül gyakran ir lapokba irodalmi és művészi visszaemlékezéseket. Az utóbbi időben már azonban gyakran került szükségbe s élemedett korában jöttek feléje az íróársak, hogy homlokáról néhány redőt elsimítsanak. Ez diszkrejt és nemes dolog volt s mindenekfelett tartoztak ezzel Gauthier Theofil emlékének, ki a Goncourtoknak egyik legjobb barátja volt.

A francziák így gondolkoznak arról, a mit a németek e helyütt jótékonyagnak neveznének. Így nemrégiben De Forest, az automobil francia feltalálója részére gyűjtöttek egy öszezget, mert értesültek, hogy a genialis elme öregségére nyomorban él Párisban. A német lapok frívol zajt esaptak e wohltätigkeit-tal s siettek hangoztatni, hogy a mire ők gondoltak, De Forest honfitársai elmulasztották. A mire a francziák azt felelték:

— Mihelyt értesültünk a dologról, nem késünk az intézkedéssel. De hallgattunk róla. C'est la discrétion.

Csak egy árnyalat s sokat elmond.

Lendvai Károly.

D'ARC JOHANNA SZÜLŐ FALUJA.

Eltekintve minden vallási vonatkozástól, lehetetlen, hogy el ne ismerje az ember az «orleansi szüz» lényének kimagyarázhatatlan voltát. A nagy emberek előkészülnek pályájukra, közvetve vagy közvetlenül, míg a domrémyi pásztorleány csak belső sugallatát követve áll a hadak élére, találja el, hogy az adott körülmények között Franciaországot csak VII. Károlynak királylány koronázata mentheti meg a feldarabolatástól, s mondatja el vele a roueni törvényszék előtt azon feleleteket, melyek zavarba hozzák bírját, s melyeknek talpraesettsége bámulatra ragadja a történészeket még ma is! Tudtommal csak Körösi Csoma Sándor vállalkozása hasonlít az övéhez: a józan ész szempontjából száz forinttal s egy szál kabátban a magyarok ősi hazájának felkeresésére indulni Ázsiába ép oly örültség volt, mint minő a húsz éves leányé, ki lóra ült, hogy «kiverje az angolokat az országból!» Oly két valóság ez, melynek egészen mithusi jellege van, s mely lélektanilag egy örökös talány marad mindig. Vagy azt akarta vele kézzelfoghatólag bebizonyítani a Gondviselő, hogy a lángelme megnyilatkozásai és az elmezavar tünetei csak eredményeikre nézve különböznek egymástól, de lényegükre nézve azonosak.

Bármint legyen is, én azt tartom, hogy Franciaországnak nincs nagyobb, fenségesebb, meghatóbb személyesítője, mint Jeanne D'Arc, D'Arc Johanna. Ezt feleltem 1889-ben azon magyar uraknak, kik azt kérdezték tőlem, hogy a Párisba készülődő magyar írók és művészek társasága kinek magasztalásával bizonyítsa be Franciaország iránt érzett ragaszkodását, bámulatát? Feleltem azonban nem találkoztam a kérdéses társaság véleményével. Idősebbeknek vélték nálunk Gambetta diosítását, ki valóban kiváló egyéniség, de kihez hasonlót

sokat mutat fel a történelem, míg az orleansi szüz eddig egyedül van Clü tábláira vésvé.

De volt is elég sok nagy író, ki a vele való foglalkozást szellemre méltónak találta: Shakespeare és Schiller a költők és a történészek között Michelet és legutóbb Hanotaux Gábor, a volt külügyminiszter s most a francia Akadémia tagja. Ennek a D'Arc Johanna elítélésére vonatkozó tanulmánya ébresztette bennem a vágyat, meglátogatni az ártatlanul elítélt hősnő szülőfaluját a Voges-hegység között. Azzal biztattam magamat, hogy ott pályája megoldatlan rejtélyének valamelyes magyarázatára talállok, hogy ott tán jó magam is fogok «hangokat hallani», mint ő hallott, melyek el fogják árulni hihetetlen «esetének» titkát. És sejtelmem nem is csal meg: van egy részlet, mely ötszáz év óta nem igen változott, s mely észrevétlenül magas rőptű gondolatok fogantatására ösztönöz. Mert ha a Meuse folyama ott nem nagyon jelentékeny is, a völgy, melynek közepén kanyarog, három-négy kilométer széles. Bizonyosan egy özvívz előtti nagy folyó ágya volt, melyet Domrémytől föl- és lefelé is három-négy mértföldnyire belát a szem. És e völgy azzal a helyvel áttellenben, hol Johanna szokta volt juhnyáját legeltetni, s hívta most egy hatalmas modern templomot építettek (Bois-Chenu), egy másik kisebbre nyílik, az egykori fő-folyó mellékfolyójának ágyára, a láthatárt ez oldalról is meghosszabbítván. Szóval a pásztorleány nagy területen hordozhatta végig tekintetét, midőn nyájára ügyelt, olyan nagyon, hogy miatta egyszerű falusi lakos létére is fogalma lehetett egy egész országról. Már pedig mindennek előtt ezzel a fogalommal kellett bírnia, hogy felszabadításának gondolata megfogamzhassekk fejében. S miután a hosszú és széles völgyet képző hegyoldalak szelíden emelkednek vagy százötven-kétszáz méter magasságig, a mennyboltozat igen mélyen és egyenesen hajlik le a láthatárra. Minden akadály nélkül lehet tehát itt az égbe tekintni, s miután soha nem szűnhetől légáramlat könnyíti meg a lélegzést is, az érzelmekben gyökerező szemlélődés minden előfeltételével bővelkedik Domrémy. Romlatlan, navi lelkekél a szemlélődés rendszeren vallásosság alakjában mutatkozik, a miért a vallásosság viszont még a bölcsészet szempontjából is nélkülözhetetlen szükség az emberiségre nézve. Nem csuda tehát, hogy D'Arc Johanna egyszer atyja háza mellett s kertjében a közeli templom felől Szent Mihály arkangyal által hallotta magát megszólíttatni. Jött még Szent Margit és Szent Katalinától is oly nemű intelem, hogy menne Franciaország megszabadítására. Így azután egy a szomszédságban lakó lovagot keresett fel, kinek elmondta látományait s ki azután néhány fegyveres ember kíséretében elküldte Chinonba, hol akkor Károly mint koronaörökös, tartotta udvarát. Itt a fiatal herceget udvaroncjai között alakoskodása dacára felismerte Johanna s egy titkos párbeszédben fel is világosította küldetéséről. Így jutott a hősnő azon csapat élére, mely az angolok által ostromolt Orleans felszabadítására gyűjtetett. Az ostromlók elkergetése után most a koronaörökös megkoronáztatását tekintette újabb feladatának a már «orleansi szüz-nek» nevezett Johanna. Ezért Reimsbe vitte Károlyt, hol ez VII. Károly néven királylány koronázott. A koronázáson a hősnő zászlójával a főurak sorában szerepelt, de mellőztetése már el volt határozva, mert az egymással versengő politikai pártok egyikének sem volt érdekében olyan valakit támogatni, ki csak az ország javát akarta elősegíteni. Midőn pedig a békepárt észrevette, hogy számításait Johanna keresztetzi s az angolokkal való háborút folytatni akarja, elhatározta vesztét is. Compiègne vár kapitánya egy kirohanás alkalmával kirekesztette a várból, s így az ellenpárt kezeibe került, mely később 10,000 fontért eladta az angoloknak. Ezek pedig egyházi ítélőszék elé küldték mint eretneket, mert elítélésének nem katonai bosszú színtét akarták adni. A roueni fejben járó pör tehát egészen valósi kérdések megvitatása körül forgott; de az ily értelemben vetett cselekek ellen a volt hősnő önvédelmében oly ügyes feleleteket adott, hogy csak agyafúrt gonoszág kieszéléssel lehetett megejteni s olyannak tüntetni

fel, ki halálra méltó. Mint ilyen, 1431 május havában azután Rouen főpíaczán el is égettetett.

Domrémy ma egy modern falu — melyben sok a szálloda s a korems, mert sokan mennek oda az idegenek megbámulni azt a szobát, hol Johanna született s azt a házat, melynek falai között nevelkedett. Ajtaja fölött egy a kőbe vésett felirat azt hirdeti, hogy már XI. Lajos francia király is meglátogatta ezt az épületet a XV-ik század végén. Szerény véleményem szerint azonban vajmi kicsiny lehet benne a Johanna idejéből származó részlet. Addig toldozták-foldozták azt bizonyosan, hogy az eredeti ház nem sok köve szerepelhet már a mostaniban. A körülötte viruló modern kert s a közepén kiemelkedő érekszobor pedig egészen elveszi az illuziót. Csak a templom hajója tartható még hitelesen Johannával egykorúnak, holott tornya s fedele alig több száz évesnél.

De mindez lényegtelen. A fődolog az, hogy meggyőződhessék a látogató, miszerint D'Arc Johanna csakugyan létezett, miszerint története nem mese s a táj, melyben nevelkedett, elég kics, hogy egy ily rendkívüli lény gyermekségének keretül szolgálhasson.

A látogatók könyvébe mint Budapestről valót irtam be nevemet, mert tisztességnek tartottam a magyarságra nézve, hogy képviselve legyen azon zarándokok között, kik Domrémybe sietnek lerőni hódolatuk adóját Franciaországra de nem is legnagyobb, de mindenesetre legistiszteletreméltóbb szülőltjének.

Bertha Sándor.

«GYÖRGY BARÁT.»

A Magyar Kir. Opera ujdonsága november 12-ikén.

Ez a hetvenhetedik új magyar mű az Operaház műsorában, 1884 őszé óta. Beleszámítva Erkel operáit, de az inkább népszerű, mint értékes balleketek is: mindössze tizenkettő maradt meg a műsorban a hetvenhatból. Ha volna igazság, még legalább húsz előadott, értékes magyar műnek kellene a rendes műsorba illesztnie lennie, de az intendánsok vagy igazgatók önkényesen, esetleg az első előadások pénztári kimutatása alapján, levették a játérendről a még oly szép, még oly magas művészi becsű darabokat is; így járt «István király» (Erkel operája), «Toldi szerelme» (Mihalovich zenésdrámája), «Mária» (Szabados Béla és Szendy Árpád közös operája), «A nagyidai cigányok» (épen a «György barát» zeneköltőjének első operája), «Vióra, a tengerszem tündére» (Szabados Károly balletje) stb. — és, tartunk tőle: erre a sorsra fog jutni a mostani ujdonság is, Rékai Nándor háromfelvonású zenésdrámája: a «György barát». Pedig az elősorolt műveknél semmiesetre sem áll alább, a mi művészi értékét illeti.

Elejétől végig választékos, finom ízléssel és eleven fantáziával megírt magyar zene; a művészi ihletnek és mesterségbeli tudásnak olyan summája nyilatkozik meg benne, hogy bármelyik zeneszerzőnknek példaképpen szolgálhatna. Már bevezető részlete is — mielőtt a függöny széjjelválik, a nemzeti zenékben ritka hármass beosztásával és időelőtti (ügynevezett ütemelőző) bekezdésével, olyan eredeti, a mellett olyan hangzatos, lendületes, és olyan sokrétű, polifon feldolgozású, hogy egyszeriben megkapja a hallgató érdeklődését s ez aztán nem is lankad többé, föltéve, hogy van a hallgatónak annyi zenei műveltsége, hogy a nem «fűlbemászó», nem könnyed dallamokat is élvezni tudja. Rékai igazán drámai zenét írt, sok wagneri azaz végtelen dallamot, a melynek élvezéséhez kitartó, nem könnyen fáradó figyelem s általában a zene újabb és legmagasabb formuláival összeszokott, képzett fül kell.

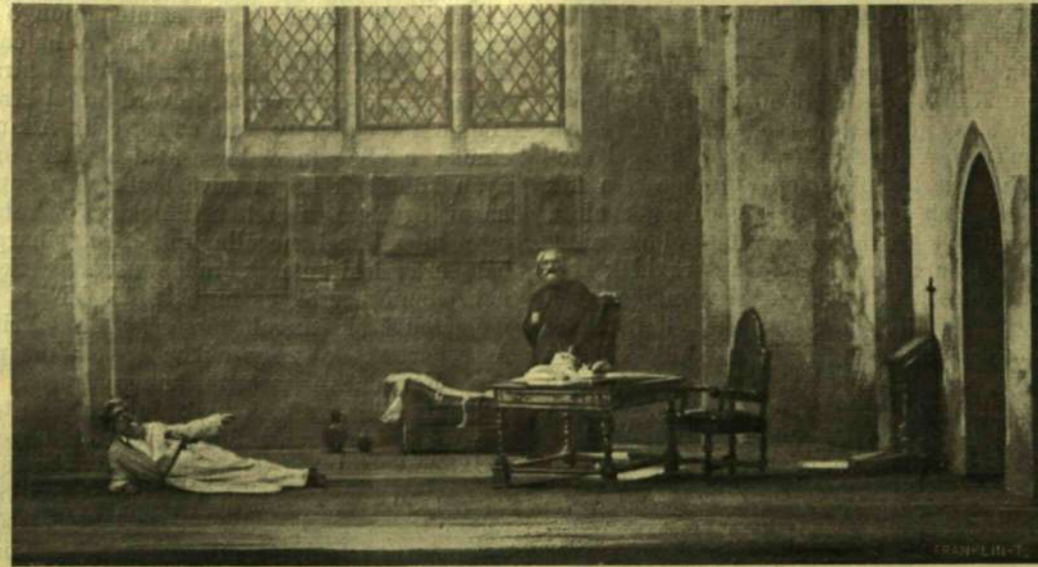
Megható, szárnyaló ima zeng a színpadon, mikor a kétfelé nyíló függöny mögül élénk tárul a festő ecsetére méltó szép kép, a mint Zápolya özvegye, Izabella királyné udvari népével együtt könyörög nagybeteg kis két éves fia egészségéért. Majd két palotahölgy együtt énekel remek szép, újszerű és mégis minden ízében magyaros bölcsődalt. A királyné tanácsadója, valósággal gyámja, a nagy szű fráter György (a később bitorossá lett Martinuzzi) aludni küldi az elgyötört Izabellát, aztán maga is

az imaszámolyhoz borulva, gyönyörű fobászban könyörög a kisdé egészségéért. Felbért orgyilkos lopozik be; a nagyerjű fráter, önvédelmében, megöli s a behívott magyar urak elégedetlenkedésének — hatalmas, szép karéneknek — azzal vet véget, hogy a várat ostromolni készülő német sereg ellen küldi. Megható jelenettel s megfelelő gyöngéd, fájdalmas zenével végződik az I. felvonás: a királyné, meghajolva fráter Georgius lelki nagysága előtt, kibozza beteg kisdédét az imádkozó baráthoz.

Ellenkező hangulatú a második felvonás. A királyi palota csarnokát látjuk, egy «diák» (költő) keserű bordanát az udvar mulató vendégei váltják fel palotást lejtve. Ezeknek a zenéje is kitűnően sikerült (nyílt színen megtapsolták). Azután alkalma nyílik Izabellának hosszú szerelmi légyottra Frangepánnal, a ki természetesen a szigorú György barát fráternek elkiseredett ellensége; a szerelmi jelenet érzelmes, olykor szenvedélyes hangjai után a gyűlölet is megszólal a zenében: Szolimán szultán, a kihez fráter György szövetségesül csatlakozott, a csecsemő trónörökösöt kegyéről biztosította, s a magyar urak — élükön Frangepánnal — elkiseredve támadnak György barát ellen, de a ki a karddal nekirontó Frangepánt hidegvérrel a halálba küldi; azonban maga is megdöbben, mikor a török muzim sajtáságos, bővösen hangzó énekek jelzi az est lezálltát: a magyar főváros tehát a török kezén van... «De él a király!» kiált fel Martinuzzi, s ezzel a remény új fényét vetíti a jövőbe.

Tizenöt évvel később játszik az utolsó felvonás. A kis királyjelöltből elkényeztetett úri lett, a ki anyjától gyűlölet tanulta a ridegnek látszó György barátot. Emez végre is megvalósítja hazafias, nagy czélját: a szövetségére számító osztrák és török követek nagy meglepetésére kikiáltják a fiatal János Zsigmond királylány, sőt koronát is tesz fejére. Az osztrák követ azonban katonasággal támad rájuk; fráter György biztonságba küldi a kis királyt és anyját, maga pedig hirtelen felölti a pápától épen megérkezett bitoros-palástot és — kalapot, úgy, hogy a karabinierék nem merik bántani. — Közzene után az utolsó kép: György fráter rideg szobája; egy csapóajtón megszökötté fiatal királyt, a ki most már szánja-bánja, hogy félreismerte jöltevőjét. A magára maradt György barátot berontanak osztrák gyilkosai és megölik.

Sok a hatásos és a megható jelenet a darabban, de mégis sok a csupán az értelemhez



JELENET AZ UTOLSÓ KÉPEBŐL.



RÉKAI NÁNDOR, A «GYÖRGY BARÁT» ZENESZERZŐJE.

szóló részlet; látszik, hogy a szövegíró: Tar-dos Viktor (a «Nero anyja» című szomorú-játéknak is szerzője) nem birta magát rászánni, hogy sokat kiirtson vagy átalakítson abból a

K. I.



A II. FELVONÁS ZÁRÓJELENETE.

A «GYÖRGY BARÁT» ELŐADÁSA AZ OPERAHÁZBAN.

VILÁGCSALÓK.

Cook esete alkalmából.

A fehér ember hazudott, — mondották Rasmussen Knud grönlandi utazónak Cook dr. eszkimói, s mélyes csodálkozásba estek. Itkusuk és Apilak, az eszkimók, joggal csodálkoztak, mert azok a fehér emberek, a kik eddig jelentek meg az ő szigorú egük alatt, igaz emberek s a bátrak bátrai voltak mind. Az eszkimó azt hinné, hogy a sarkvidék zordonsága megöl mindent, a mi nem igaz, s a hazugságnak nincsenek meg az életfeltételei a nyolczvanadik szélességi fok körül. Néhány nap óta, mióta megérkezett észak-nyugati Grönlandból, a York-fok mellől, Rasmussen Knud jelentése, a világ, ha még kételkedett, immár bizonyosan tudja, hogy Cook csal és hazudott. Nem érte el az éjszakai sarkot, mint mondotta; még csak meg sem közelítette. Sokkal messzebb járt tőle, mint a mennyire négy évvel ezelőtt járt még Peary társaságában; körülbelül oly messzire, mint háromszáz év előtt Davis és Barents, a Spitzbergák felfedezői, a Spitzbergáké, melyekhez nyár idején szalon-gőzösökön járnak poláris levegőt szívni, nem is túlságosan drága pénzen, az európai kiránduló társaságok. Képes ember tette oly sikeresen bolondá a világot, mint ez a Cook. Még ha valóban eléri is az éjszakai sarkot, akkor sem válhatott volna híresebb emberré, mint így, — mert nevével örökkön örökké a legnagyobb világcsalók nevei közt fogják emlegetni.

A közhit mindig kételkedően bánt a merész utazókkal. Még Kolumbusz Kristótot is kételkedéssel fogadták, s a népléleken kiirhatatlanul él az a felfogás, melyet a magyar nép ezzel a lapidáris mondattal fejez ki: «Messziről jött ember azt mondja, a mit akar.» A táviró és telefon (hát még a drótnélküli telefon!) feltalálása óta a világsalás gyorsabb szárnyon repül, — de igaz, hogy nem kevésbé gyorsan követi nyomom a leleplezés is. Mennyire más kérv volt mindez alig másfélszáz évvel ezelőtt! Kerguelen, a francia hajós, felfedezett a délsarki tengerben egy lakatlan szigetet, s elragadó mesét költött tenyészetének búbajos gazdagságáról, az óriásokról, kik buja ligetei közt járnak, a paradicsomi madárvilágról, mely erdeit benépesíti. Hosszú, hosszú időbe telt, míg egy másik utazó Kerguelen szigetére vetődött s meggyőzte róla a világot, hogy az a mesebeli sziget sivat, lakatlan hely s csak a partjain van némi tenyészet és laknak a déli sarkvidék madarai: a pinguinek. És Kerguelen búbajos földjének ez lett a neve: «A kétségbeesés szigete». — Ile de la Désolation!

Cook családja sem az első azok között, melyeket az éjszakai sarkvidéket követték el. De tagadhatatlanul a legnagyobb. Nordenskjöld egész sorát említi a költött éjszaksarki utazásoknak, melyeknek valótlansága első pillanatra kitűnik már abból, hogy az állítólagos felfedzők a jegestengeren való utazást ép oly könnyű dolognak, mondták, mint akármelyik más tengeren. Még a tizenhatszázadik században is szívesen adtak hitelt az eféle történeteknek. Moxon József angol királyi hidrogafus Londonban 1674-ben egy könyvet adott ki e czimrel: *A brief Discourse of a Passage by the North-Pole to Japan, China, etc.* s elmondja benne a többi közt: Huszonkét év előtt Amsterdamban járva, egy csapszékben találkozott egy tengerészszel, ki egy Grönland-járó hajó kormányosa volt. Ez ember közölte vele, hogy hajója abban az esztendőben azzal a megbízással kelt útra, hogy összeszedje s ily módon gyorsabban vesse piacra a többi cethalászó hajó zsákmányát. De addig is, míg a flotta összefogdoshatott volna egy hajórakományra való cethalast, ő maga, feljebbvalónak megbízásából, elvitorlázott az éjszakai pólusra s vissza is tért onnan. Moxon kétségbevitte a történet valóosságát, de a kormányos meggyőzte, hogy a szóban forgó hajó épen Amsterdamban kikötőjében van s a legénysége igazolhatja, hogy a mit elmondott, való. Mert nemcsak hogy elérték a pólust, hanem még át is keltek rajta két foknyi messzeségre. A póluson nem is volt jég s oly melegen süttött a nap, mint nyár idején Amsterdamban.

Cook, az amerikai szélhámos sem panasz-kodhatik, hogy neki, legalább kezdetben, nem

hittek volna. Ellenkezőleg! Midőn múlt év szeptember havának 4-én megérkezett Kopenhágába, oly ünneplés és szinte rajongó hit fogadta, minőre kevés példa van. A hajóállomáson a dán trónörökös köszöntötte, a királyi család vendégül kívánta, Edvárd angol király, Hakon norvég király, Taft, az Egyesült-Államok elnöke, a világ tudós-társaságai a táviró szárnyán küldötték hozzá üdvözlőlevelüket s a kopenhágai egyetem tiszteletbeli doktorává választotta meg. Régi megállapított hír, viharpróbált sarkvidéki kutatók áradozva szóltak sikerének jelentőségéről, és hittek neki. Még a természetbúvárok angol társasága, a «British Association» is, mely akkor épen Winnipegben, Kanadában tartotta kongresszusát, feltétlenül jóhiszeműen nyilvánította jelentését s egyes tagjai, mint Sir Duncan Johnson és dr. Louis Bauer, a washingtoni Carnegie-intézet tanára, «történelmi tett»-nek nyilvánították felfedezését, mely kétségtelenül «értékes eredményekkel» fog járni a tudomány számára. Nordenskjöld báró, a kopenhágai egyetem nagy-hírű tanára, ki épen akkortájt tért vissza grönlandjáró útjáról, azt mondotta, hogy Cook «nagy hőstettet» vitt végbe. Sverdrup kapitány, Nansen egykori kísérője, ünnepélyesen kijelentette, hogy «Cook mérési megítámadhatatlanok s megdönthetetlen jelei a Cook által szolgáltatott adatok megbízhatóságának». A kopenhágai tudósítások nagy hatással írták le akkoriban Cook és Sverdrup első találkozásának jelenetét. Cook kijelentette, hogy a Sverdrup által megjelölt útvonalon érte el az éjszakai sarkot és Sverdrup boldogan mondotta: «Valóban, a helyes utat választotta.» Mire Cook: «Őn volt az, ki meggyőzött engem az út helyességéről.» S a két utazó könnytel szemmel szorította meg egymás kezét. Ugyanakkor Amundsen Roald, a nagy sarkvidéki kutató így nyilatkozott: «Ismerem dr. Cookot s értékes emberi tulajdonait. Olyan férfi ő, kinek szavában mindig meg lehet bízni. Egy pillanatig sem kételkedem benne, hogy Cook elérte az éjszakai sarkot.» Payer Gyula, a Ferencz József-föld felfedezője, megtámadta Pearyt, mikor az el akarta vitatni Cooktól a sark felfedezésének érdemét. «Peary — mondotta Payer, — amolyan Stanley-féle alak, ki, mint Sverdrup mondotta, az éjszakai sarkot mintegy berbevette s a Smithsondot saját vadászterületének tekinti fel az éjszakai sarkig. Az éjszakai sark felfedezésének elsőbbsége határozottan dr. Cookot illeti meg.» Heim Arnold dr., a genfi egyetem tanára, ki, mint a svájci Grönland-expedíció tagja, a grönlandi partokon találkozott a hazatérő Cookkal, így írt: «Igaz, hogy társaságunk eleinte némi bizalmatlansággal viselkedett Cookkal szemben, de ez a bizalmatlanság teljesen megszűnt az alatt a hosszabb idő alatt, melyet Cook doktortal együtt töltöttünk.» És Nordenskjöld így döntötte el a vitát Peary és Cook között: «Nézetem szerint úgy Pearyt, mint Cookot egyformán megilleti az éjszakai sark felfedezésének dicsősége.» Csak kevesen kételkedtek Cookban s ezek között is Nansen volt az egyetlen, ki már az első napon különösnek monddta, hogy Cook a jégben ásta el a sark felfedezéséről szóló jelentését s a jégben tüzte ki az Egyesült-Államok csillagos lobogóját, holott tudnia kellett, hogy a sarkvidéki jég örökös mozgásban van s ennek következtében kétséges, hogy mások azt a helyet valaha megtalálhassák.»

S most hitűnt, hogy — mint az eszkimók mondták, — a fehér ember hazudott. S kitűnt az is, hogy Peary csakugyan ott járt a pólus közelében, «hol a nap — az eszkimók vallomása szerint — ivpályát írt le a nélkül, hogy felkelt vagy lenyugodott volna.» Ez, ha nem is maga a pólus, mindenesetre a pólus közelsége. Lehet, hogy Pearyt is elragadta heve, mikor azt mondotta és hitte, hogy a póluson van. Az amerikai sarkvidéki kutatókat elragadja a képelet a sarkvidék hideg ege alatt. Kaneról, az éjszaksarki utazók az amerikai klasszikusáról is megállapították, hogy leírásaiban nem egyszer túlzása esett s akárhány közlése nem állja ki a tudományos bírálatot, Hayes pedig két szélességi fokot hozzá költött sarkvidéki rekordjához, nyilván azért, hogy elbitesse a világgal, hogy leverte honfitársának, Kanenek rekordját.

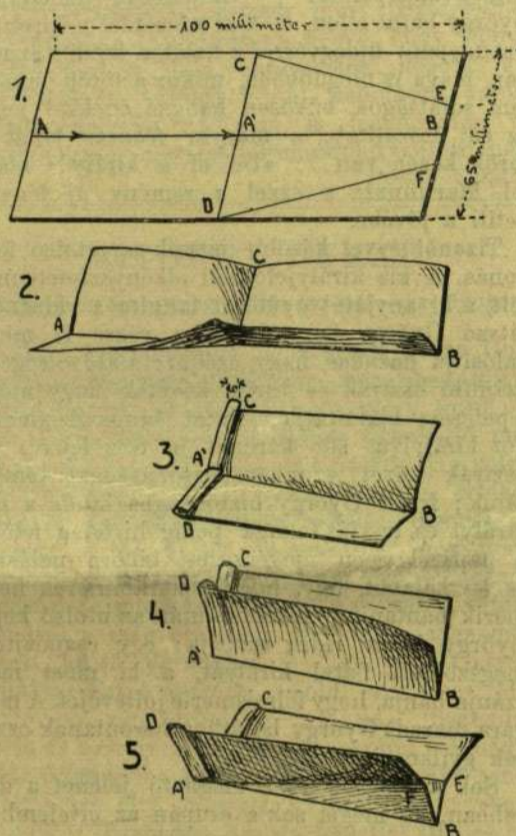
Kane és Hayes — Peary és Cook! Csak az emberek mások, de a tett rugója ugyanaz. Cook is le akarta venni Pearyt; csak hogy ő sokkal többet költött a valósághoz, mint Hayes: nem két szélességi fokot, hanem egy egész ismeretlen világrészt. A sarkvidéki utazók mégis hittek szavának egy darab ideig — mert hiszen igazmondó embernek ismerték! Egy közismert hazug gondolni sem mert volna arra a világcsalásra, melylyel Cook szerencsét próbált.

— a — ly.

REPÜLŐ-VERSENY.

Egy új gyermekjáték.

Franciaországban a gyerekek új játékon mulatnak. A mint nagyobb csoportokba verődnek, rögtön valami emelkedett helyet szemelnek ki s onnan nagyobb papiros-szeleket kevergetnek el. A ki a legmesszebb száll, azt a szokásos ékteleül hangos üdvözléssel üdvözlöik. A papiros-szeleket bizonyos szabály szerint, nagy gondnal a következőképpen hajtogatják össze.



Egy iv irópapírból levágunk 100 milliméter=10 centiméter hosszú és 65 milliméter=6 és fél centiméter széles szeleket. Mint az első képen látható, felezzük a lapot két egymásra merőleges vonallal, mindkét irányban kapjuk A—B és C—D vonalakat. Húzzunk végül még egy-egy egyenest C-ből E-hez és D pontból F-hez.

Az így megjelölt lapot hajtsuk össze A—B és C—D mentén (Lásd 2. képet.) Ezután kerítsünk valahonnan öt milliméter széles kemény papiros szeletet, fektessük ezt A pontnál a lapra és ezt hengereljük fel félig. A-ig (3-ik kép mutatja a félig főlengereit papirlapot.) Most azután a 4-ik kép útbaigazítása szerint össze, majd az A'—F és A'—E vonalak mentén a két szárnyat kifelé hajlítjuk. Így, mint az 5-ik kép mutatja, a mi oszánkhoz hasonló kis szerkezetet kapunk, a mely azonban amannál sokkal szebben, kecsesebben s a mi a fő, biztosabban lebeg. Ez ugyanis nem egyéb, mint egy kis aeroplan, a mely szélről ment helyen elengedve, egyenes irányban fönn száll. De csak akkor, ha a méretek pontosak és a hajtogatás gondnal történt, a kijelölt vonalak mentén. Egyensúlyi helyzetét a legkisebb eltérés is megbolygatja s épen ezért készítése némi gyakorlati ügyességet kíván. Ha az előírásnak megfelelő, úgy bármilyen helyzetben is engedjük el, mindig a helyes (az 5. képen látható) állásába helyezkedik.

Megjegyzendő, hogy a nehezebb fajtájú papirosból, csak nagyobb, a könnyebb fajtájából csak kisebb méretű aeroplan készíthetünk. A papiros súlyától és merevségétől függő méreteket kísérletezés útján állapíthatjuk meg.

A két-három emeletnyi magasságról elbocsátott szabad sárkány nagy körökben lebegve száll odébb. A körök első részén mindig emelkednek, a második részen lefelé siklanak. Ha túlmagasról eresztjük el, akkor mozgása szabálytalanul válik. Átlag 30—40 méternyire repülnek.

A verseny céljaira készített szabad sárkányokat különböző szintekre feshetjük, hogy ki-ki a magáét könnyen felismerhesse. Több résztvevő esetén pompás látványt nyújt, a mint egymást keresztezve három percig folyton a levegőben lebegnek s köreikkel egymást keresztezik.

A verseny feltétele az, hogy egy vonalról adott jelszóra egyszerre eresztjük el aeroplanjainkat. Csakis így lehet az elért legnagyobb távolságot igazságosan meghatározni. A szél erőssége ugyanis nem mindig egyforma. Úgy-szólván pillanatról-pillanatra változik. A ki tehát később bocsátotta el, annak sárkánya más viszonyok között, természetesen más eredményeket ér el.

A KELETI KERESKEDELMI AKADÉMIA.

Húsz évvel ezelőtt alapította Baross Gábor jövőbe néző szemmel a keleti kereskedelmi tanfolyamot. Szerény kis próbálkozás volt abban az irányban: nem volna-e lehetséges hazánk kedvező földrajzi helyzetét a Keleten való közgazdasági terjeszkedésre jobban kihasználni? Nyolcz tanárral és ugyanannyi rendes hallgatóval indult meg az első tanfolyam a kereskedelmi akadémia védőszárnyai alatt. De csakhamar kinőtt eredeti szoros keretéből. Terjeszkedett; az érdeklét közgazdasági körök, kormány és társadalom fokozott figyelmükre méltatták; kitűzött célja felé nagy lépésekkel kezdett közeledni, s így csakhamar önállóságra



A KELETI KERESKEDELMI AKADÉMIA MUZEUMÁBÓL.



A KELETI KERESKEDELMI AKADÉMIA ÉPÜLETE AZ ESTERHÁZY-UTCÁBAN.

AZ ERDÉLYI MAGYAR GAZDASÁGI ISKOLA.

Milliókról szóló végrendeletek híre dobogtatta meg nemrégiben a magyar társadalom szívét. Két nagy emberbarát élete fáradságos munkásságának gyümölcset, — sok milliót, — a magyar társadalomnak, a társadalom kulturális és humánus intézményeinek fejlesztésére, új intézmények létesítésére hagyományozta. És a mikor a társadalom nyelve és szíve: a sajtó a dús hagyományt a végrendeletek érdemeinek nem hangos, de lélekben fakadó hódolattal megköszönte, ugyanakkor az örömmámorba belezendült egy kesergő akkord arról, hogy a mig nagylelkű adományok gyarapítják felekezete, kulturális, társadalmi és szociális, sőt nemzetiségi intézmények vagyományát is, — senki sem gondol kifejezetten nemzeti alapítványok létesítésére.

(V.)

A véletlen esodálatos játéka, hogy a mikor eme gazdag alapítványok nyilvánosságra kerülnek, s a nemzeti ügy anyagi támogatásának hiányáról panasznak hangzik el: messze Erdélyben az erdélyi elhagyott magyarság egy kis töredéke reménykedő szívvel ünnepeztül az «utolsó nemzeti alapítvány» hagyományozójának sírja felett.

Senki sem vesz tudomást erről az ünnep-ről. Nem is csoda, hiszen Erdély nagyon messze esik az ország «szívéből». Pedig annak a férfúnak emlékezete, a kinek síremlékét szeptember 25-ikén a természet egyik gyönyörű alkotásának, a tordai hasadéknak aljában leleplezték, megérdemli, hogy az egész ország hódoljon előtte. Az az intézmény pedig, a mit ez az ország előtt ismeretlen nevű hagyományozó nemzete számára létesíteni rendelt, jelentőségében megszámlálhatatlan milliókkal ér fel.

A tordai kisebb magyar gazdasági iskoláról és annak minden gondolatában magyar alapítójáról, Szabó Józsefről van szó. Boldog Isten! milyen kicsi dolognak látszik ez és mégis milyen nagy horderejű nemzeti ügy. Hiszen gazdasági Akadémia, földműves iskola bőven van ebben az országban, s van Erdélyben is. Ámde a Szabó József-féle iskola magyar nemzeti célt szolgáló iskola, az erdélyi magyar paraszt, a székely gazda számára van létesítve, hogy kiragadja őket eddigi konzervatív gazdálkodási rendszeréből, s versenyre serkentse a magas színvonalú szász gazdákkal és itt szerzett tudásukkal fölényt biztosítson a földszerző oláhság felett.

Szabó József egy tordai fazekasmesternek volt a fia, s ő maga szürszabó volt. Magába zárkózott, visszavonultan élt, igénytelen ember volt. Rajongó szeretettel csüngött az erdélyi magyar földön, s a föld iránti szeretete a gazdálkodáshoz vezette. Mikor nyolczvanegy esztendőskorában, 1898 tavaszán meghalt, százhuszonkétezer nyolczvanhat korona és 46 fillér vagyományt «a hazai magyar gazdák gazdasági téren való fejlődése, s ily módon a gazdasági



Edvi Illés Aladár : A kőszent.



Góth Móríc : Kődös őszi reggel.



Nádler Róbert : Holt Dráva-ág.



Zombory Lajos : Komp a Tiszán.



Roskovics Ignác : Krisztus a keresztfán.



Stetka Gyula : Meskó Sándor arcképe.



Balló Ede : Férfi arckép.



Mányay József : Kalotaszegi leányok.



Strobenz Frigyes : Adagio.



Kisfaludi Strobl Zsigmond : Mosó leány.



Knopp Imre : Vasaló árva lányok.



Ferenczy Károly : Vörös fal. (I.)



Nyilassy Sándor : Hajó-ács.



Kacziány Ödön : A veterán flirtel.

nak ezen közben emelésére hatással, befolyással akarván lenni, Tordán felállítandó egy kisebb gazdasági magyar iskola részére» hagyományozta. Mikor magányában némán elöprengtet, — mondja az alapító levél, — azon gondolkozott: hazájáért miképpen tehetne legtöbbet? Hazája volt egyetlen szerelme! És itt a föld népére, a gazda életére függeszté messzelátó szemét.

A földművelésügyi kormány belátta a végrendeletben megjelölt célnak nemzeti szempontból való fontosságát, s az iskola létesítésének előkészítését a székelyföldi kirendeltség akciójának keretében utalta. A székely kirendeltség kiváló vezetőjének, dr. Kóós Mihály miniszteri titkárnak lelkes fáradozása következtében az iskola 1906. november hó 5-én, gróf Bethlen Bálint akkori főispánnak segítségével megnyílt, tanterve, beosztása az alapító intencióknak megfelelően elkészült. A két éves tanfolyam 24 bennlakó, ingyenes növendék számára van rendszerezve.

Az iskola feladata elsősorban az, hogy az erdélyi magyar kisgazdák fiait megtanítsa a szorosra vett gazdálkodáson kívül mindarra, a mire az ezer veszéllyel és bajjal küzdő erdélyi gazdának szüksége van a gazdasági életben és lelkébe öntse azt a hivatást, hogy neki, ha falujába visszakérült, meg kell tanítania gazdatársait az eddig nélkülözött okos, egyszerű gazdálkodásra. Ezenkívül az erdélyi közép- és nagybirtokosok számára «udvarbírákat» nevel, a kik helyüket meg tudják állani a mezőgazdasági élet minden terén. Az iskola tananyaga nem a szablonos mezőgazdasági iskolák mintája szerint van beosztva, a tárgyakat nem felváltva, óránként, hanem egy folytonos és összefüggő tanítást, hogy azokat a növendékek szerves összefüggésükben megismerjék. A tisztán mezőgazdasági szaktárgyakon kívül erős szociális érzékű, nemzeti érzéstől áthatott törvényszéki bírák, kórházi orvosok, takarékpénztári tisztviselők jogi, egészségügyi és biztosítási oktatásban is részesítik a növendékeket, a nélkül, hogy az elért eredmények kivül más ellenszolgáltatást kívánának. Nagy súlyt helyez az iskola a növendékekben a valódi szociális érzék fejlesztésére, hogy elejét vegye a parasztszociálistól szűz talaj Erdélyben a durvasággal és robbant az alföldön felidézett veszedelmes mezőgazdasági munkaszolgalmaknak.

Nem kell hangsúlyozni, hogy az elhagyott, minden oldalról sanyargatott erdélyi magyar kisgazdák bizonyos foku tartózkodással fogadták fiaiknak ebbe az iskolába való invitálását. Évtizedeken keresztül senki sem törődött az ő érdekeikkel, — gyanus volt hát nekik a hirtelen támadt jóindulat. A székelyföldi kirendeltség, melynek hasznos gazdasági akciójait az intézet mintegy kiegészíté, megtalálta a helyes módot a káros konzervatívizmussal leküzdésére, s a most megnyílt tantervben az erdélyi kisgazdák fia háromszor nagyobb számmal jelentkeztek felvételre, mint a mennyi növendéket az intézet befogadhat. A gazdák pedig tömegesen keresik fel hétről-hétre az intézetet, hogy hiányos gazdasági ismereteiket kiegészítsék.

Szabó József alapítványa nyomán tehát áldás, siker fakad. És bár egy porszemnek látszik ez az intézmény azokkal a nagy, végzetes veszedelmekkel szemben, melyek az erdélyi magyarságot szorongatják, de csirája is egy jobb jövődönek, melyben tespedt, tanulatlan nemzedék helyét nemzeti öntudattal áthatott, felvilágosodott generáció váltja fel. Az a messzelátó, igénytelen szürszabó, a kinek halott porait az ő-tordai kezemetőből az ő nagy lelke által létesített intézet új főépülete előtt elföldelték, s fölébe a fáradságos munka szimbolizálására emléket emeltek, — egyszerű lelkével talán fel sem tudta fogni, hogy az erdélyi magyarság jövődjének egyik megingathatatlan alapkövét helyezte el végakarátával.

Lajos Dénes.

AZ ARGENTINAI VILÁGKIÁLLÍTÁS.

Függetlenségének százéves évfordulóját ünnepli ebben az esztendőben az ezüstös ország: Argentína. A centenarium ünnepi fénytű fővárosában, Buenos-Aires-ben rendezett hatalmas



Nemes Antal pápai prelátus, budavári plébános, a ki most ünnepelte 25 éves papi jubileumát.

világkiállítással emeli Dél-Amerika leggazdagabb köztársasága és ezzel is fel akarja hívni magára a külföld érdeklődését. A centenarium és maga a világkiállítás valóságos nemzeti esemény egész Dél-Amerikában. Különbözőleg nem a legszerencsésebb képet mutatja ez a világkiállítás, mert méretei túlságosan grandiózusak lévén, az összenyomás nem épen a legtestetesebb a szemnek és mert a pavilonok külsejére nem fordítottak valami nagy gondot. A kiállítás belső tartalma azonban mindenképpen pótolja ezt a külső szerénységet. A földkereségnek jóformán valamennyi nemzete részt kért magának a kiállításon és úgy művészi, de főként ipari termékeinek színével képviselte magát Buenos-Aires pavilonjaiban. Ausztria szereplése a legmosolyogni valóbb az egész nemzetközi versenyben. Kiállítás az olasz, angol, francia kiállításokhoz mérten már nem is szegényes, de egyenesen — Koldus. Hogy azonban igénytelenséget némileg ellensúlyozza, kivezényeltette a császári és királyi gyalogezrednek egyik zenekaráját és most a katonai bandával, a mely a pavillonjában fog játszani, igyekszik — közönséget vonzani.

A mi magát a kiállítást illeti, túlságosan tagolt és pavilonjai szétszórtak. Ezért aztán egységes képet nem is lehet kapni róla. Az ipari kiállítás példánul több mint négy kilométernyire van a közlekedéstől pavilonoktól és az út egyiktől a másikig, villamoson is jó félóra kerül. Viszont a mezőgazdasági kiállítás egyenesen a város másik végében van, a nemzetiségiekkel együtt, a mig az argentinai provinciák pavilonjai (így például a Tucuman, a Corrientes és a Buenos-Aires provinciák) együtt vannak a különböző délamerikai köztársaságok (Peru, Chile, Uruguay, Paraguai, Brazília, stb.) pavilonjaival.

A buenos-airesi világkiállítás képeit s a róla szóló adatokat egy ott élő fiatal magyar szobrászművész, Kilyényi Gyula úr bocsájította rendelkezésünkre.

ÉGI ÉS FÖLDI SZERELEM.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Neera. — Olaszból fordította Balla Ignác.

XL

Szerelm.

Ippolito maga sem értette meg, hogy mit leplezhette le ilyen nyíltan érzelmeit Remónak, a mikor saját magának sem merte azokat megvallani. De hát ez a vallomás abból a kiszámíthatatlan, akaratlan impulzusból eredt, a melyt nem lehet analizálni. Am ez a vallomás, a melyet Remónak tett, saját magát is tisztába hozta helyzetével. A kőtés lehullott szeméről és most végre tisztán látott a maga szívébe.

Álmodozása — a melyben érzelmei egy ismeretlen nőnek szóltak, a kit talán sohasem fog látni, — eleinte az álmodozások birodalmában csapongott, a minek oka a távolság, de meg az ő tehetetlensége is volt, mert hiszen természetét inkább szemlélővé, mint a tettek emberévé tette. Az az édes illat, a mely makulátlanul szállt feléje egy-egy levélborítékból, két léleknek ez a fantasztikus titka, a mely ment volt minden testiességtől, — mindez új és rokon-szenves volt előtte. Csapongó, még fátyolosan látó művészfantáziája az árnyékban napfényes ösvényt kutatott.

A mikor először jött elébe ez az isteni teremtés, a kit a nőieség bájának minden varázsa körülövezett, már az első pillantásánál, a melyet egymással váltottak, a nagy szenvedély minden tüzevel egyszerre kitört. Öböne látta a nő ideálját, egyikét azoknak a hatalmas királynőknek, a kik egy pillantással a legyőzést diadalá tudják átváltoztatni, egyikét azoknak az irigvelt, ifjú szent nőknek, a kik fel tudják az embert lelkesíteni, egyikét azoknak a tündéréknek, a kik a gyermekesek világából rámosolyogtak. Mennyit álmodozott ő arról, hogy vajha megismerne egy ilyen nőt és sohasem találta meg! És most szerette volna összecsofolni ruhájának szegélyét és magához szoritani akár minden kis ruhadarabot is, a mi az övé, magába szívni illatát és örömeiben sírni, sírni, sírni... Néha reggelenként érhethetlen, megokolatlan jókedv lett úrrá a lelkén, mintha nem remélt szerencse érte volna, minden szépnak tűnt fel előtte és szeretett volna valami titkos, magányos zúgban elrejtőzni és gondolataiban egyedül ő vele foglalkozni, hogy elgondolja szemének színét, ajkának ívelését, keces járását. Mit akart? Mit remélt? Sohasem töprengtet még ezen, de szeretett volna örökké vele lenni.

Még soha életében nem találkozott ilyen vakító szépségű nővel, mint Lilia. Nemcsak egyedül szépségében rejlett varázsa, hanem a bájosságának, gráciájának és a szellemnek egyesülésében, a mely minden mozdulatát, minden szavát kísérte és a miben hódításainak titka rejlett.

Ippolitót szerelmében — a mely a makulátlan ifjúság elefantoson tornyába volt zárva — a hit védőbástyája is övezte és mellette a házias nevelés, a patriarkális tradíciók, a melyek érzelmeiben mind segítségére voltak a lelki egyensúly fenntartására. Csak látni őt, hangját hallani, gondolatait követni, mosolyát róptében elfogni, szemében az ő arcát megőrizni, annyira, hogy a mikor szemét lehunyta, úgy érezte, hogy őt öleli szívéhez: soká, nagyon soká ez volt minden öröme és boldogsága.

Komolyan kezdült a vizsgáira és ez a körülmény nem engedte meg, hogy napközben is felkeresse. Csak a tanulás órái után, az este hat órai vonattal indult el Bergamból, előzőleg sebtiben megvacsorálva, hogy nemskára ott üljön a Via Palestro csendes kis palotájában. Esti nyolc óra előtt sohasem érkezett Milanóba; így hát be kellett érni a boldogság egyetlen órájával, ha nem akart lekésni az utolsó vonatról, mely kilenc óra huszonöt perckor indult Bergamo felé. De ez az egyetlen óra, a mit így kellett kiharcolnia és a mely egyre gyorsabban szállt el, már nem elégítette ki többé. Az első napok néma csodálatához, a mely szívét olyan mondhatatlan boldogsággal töltötte el, lassanként a nyugtalanság érzése társult, a pillanatok mulásának kétségbeesett számontartása, az önmagával való elégedetlenség, a mely néha már a néma dühig is fokozódott, a mi által az édes órák boldogságát egyre más és más, titkos áramlások keresztették és zavarták meg.

Az első komoly szimptoma az volt, a mit kezdetben alig vett észre magában, de a mi egyre jobban és jobban megerősödött lelkében: az egyre növekvő türelmetlenség és gyűlölet Lilia imádóival és barátaival szemben. Egyszer meg is írta neki, hogy gyűlöli a házat, a társaságát, azokat a kimért perczeket, a találkozás tűnő örömeit, a távozást, az akadályokat, az egész világot, szóval mindent, mindent, a mi közjüket állította. De a levél túlságosan szenvedélyes volt és szétépte. De másnap már újból ott állt Lilia mellett, némán, ingerületlen, szinte érthetetlenül félszegen, mint egy paraszt,

vagy még inkább, mint egy kétségbeesett szerelmes.

Lilia megértette ugyan az ő lelkiállapotát, de azért ez mégis boszantotta is egy kissé. Közben a júliusi forró napok is beköszöntöttek, de azért Lilia még nem gondolt arra, hogy nyaralni menjen. A barátai csodálkoztak. Juliusban még Milanóban lenni? Ilyen furcsaságot még sohasem tapasztaltak.

— Látja, — mondta egy este az újságíró, — ma fogadni merem volna, hogy ebben a több mint harmincz négy fokos melegben már nem fogom többé itt találni.

— És hová kellett volna mennem? — Mit tudom én? Talán épen Bergambóba. Lilia az ajkára harapott. A helyzet egyre elviselhetetlenebb kezdett lenni. De azért, hogy barátainak roznyelvűségét megboszulja, azonnal megkötözte szeretetreméltóságát Ippolitóval szemben.

Szegény fiatalember, szinte érezte, hogy Lilia tekintete mint rabolja meg teljesen esztét. A közeledő vizsgák és a szerelem eme kettős izgalomában folyt le most élete, örökös lelki vívódásban.

Ebben az izgatott lelkiállapotban látott hozzá a vizsgai feladat komponálásához. Az *Énekek éneke* ihlette erre, a belőle kiáradó poétikus és mely hangulatokkal:

«Mondd meg nekem te, a kit az én lelkem szeret, hol legelteted és hol nyugtatod a te juhaidat dőben?»

Én Sárónnak rózsája vagyok és gyöngyvirág. Mint a lilium a tövisek között: olyan az én Mátkám a leányok között.

Kicsoda amaz, ki feljő a pusztaból, mint a mirhának, temjének és a Patikáriusnak minden állatú porának füstinek oszlópa?

Mindenestől szép vagy én Mátkám, és semmi seplő nincsen tebened.

Olyan vagy, mint a bérekesztett kert, én Hugom, én Jégyesem! mint a befoglatott forrás, és pecsételtetett kút.

Serkenj fel északiszél és jőjj el déliszél, fűjj az én kertemre, hogy folyjanak annak drága illatú szerszámai, jőjjön el az én Szerelmem az ő kertébe, és egye annak gyönyörűsége gyümölcsét!

Tégy engemet, mintegy pecsétet a te szívedre, mintegy bélyeget a te karodra; mert erős a szeretet, mint a halál.

Ó te, ki lakozol a kertekben! Jőjj hozzám én Szerelmemem.

Olykor a szereménnyéről is beszélt Liliával. — Mikor lesz hát az a vizsga? — kérdezte Lilia.

— Augusztusban kellene, hogy meglegyen, de hygiénikus okokból már július végén megtartják.

És aztán? Az *asztán*-ra egyikük sem gondolt. Mindkettőjükre ráborult már a csoda-fátyol, a mely a szerelmek elől eltakarja a mindennapiasságot. Lilia épen csak hogy számot vetett azzal a veszedelemmel, hogy nevetéssé ne váljék. Magán érezte a kíváncsiak firkészó tekintetét, a kik valamennyien kémkedtek utánuk, irigységből, féltékenységéből és a kik pletykákat fűztek volna hozzájuk az első adandó alkalommal; ugyanakkor, a midőn Ippolito fiatalos tüze valóban szerelmes mámorba sodorta.

Egy vasárnap, napközben, váratlanul jelent meg nála. Liliát, a ki a zongoránál ült, egyedül találta; senki sem jelentette be érkezését és megállt a küszöbön, hogy a zongorajátékát hallgassa, a melynek művészi tökéletessége valóságos meglepte. A billentyűket olyan biztonságosan kezelte, mely egy gyakorlott művészen is dicséretére válhatott volna. Meg is mondta neki és Lilia a tanítvány szerénységével elpirult a bóknál, miközben felállott ültéből. Világoskék, finom, könnyű musszelin-ruha volt rajta és övében jázmin-csokor. Ippolito egy angyalt vélt maga előtt látni.

Leültek egymás mellé a kis pamlagra, a melyen máskor Lilia csak egyedül szokott ülni és már ez is mennyei boldogságnak tűnt fel Ippolito előtt. Hogy történt, hogy hirtelen bátorságot vett magának és megragadva Lilia kezét, elborította csókjaival? És mégis megtörtént és ezeknek az első, szerény, félénk, szinte tovaröppenő csókoknak emléke még soká, nagyon soká elkísérte, végtelen boldogságot jelentve, a mámoros álmokba.



Tanulók lakása. — Szabó Ferencnek, az iskola alapítójának emléke; Aht Sándor szobrász műve. — Az iskola-épület. — Tanári lakás.

A TORDAI GAZDASÁGI ISKOLA.

Végre egyedül voltak és ha ez nem is jelentett mámoros jeleneteket, de mégis földöntúli boldogságot hozott magával. Közel lehetett hozzá és az övé, egyedül csak az övé volt, a szeme csak ő felé volt szegyezve figyelmesen, tágra nyitva, mint virágnak kinyitott kelyhe. Minden mozdulatánál suhogni kezdett a selyem alsóruha és a gyönyörű test intim titkairól beszélt az az ismeretlen illat, a mely most Ippolito felé szállott, mint egy exotikus virág ismeretlen illata. Keskeny, gyöngéd, finom kezét ájtatosan csókolta össze és oly gyermeki bájjossággal, hogy Lilia nem tudta mosolyát tartóztatni. Balkezének gyűrűsujján gyönyörű hosszúkás türkiz-gyűrűt hordott, a melynek követ apró brilliánsok öveztek. Ippolito egy pillanatra ránezett a gyűrűre, de Lilia azonnal levonta az újjáról és egy mellette álló antik cészebe ejtette, miközben pajkosan mosolygott:

— Még megsebezhetne és én ezt nem akarom!

Karjának hirtelen mozdulatánál övéből kihullott a jázmin-csokor és az ölébe esett. Ippolito remegő kézzel emelte föl.

Liliának, a ház úrnőjének kellett Ippolitót az idő múlására figyelmeztetni és ő még egyszer utoljára lehajolt, hogy egyenként csókolja össze újjait. Aztán örömtől sugárzóan, mélyen szemébe nézett, mintha ezt a mosolygó női arcot teljes ragyogásában akarná örökké megőrizni lelkében.

Nem tudta, hogy mint jutott le a lépcsőn, hogy mint került az utcára. Még sohasem érezte magát ilyen végtelenül boldognak. Vad, örült, fékezetlen boldogság volt. Szerette volna keblére ölelni az egész világot, mindenkit boldoggá, megelégedtetni tenni, mint a minő ő volt most; újjongó kiáltásokba törni és a boldogság himnusát elénekelni! Ez tehát a szerelem, a szerelem!

A múlt, a jövő, a lét, a társadalom, az egész világ: — milyen értéket jelent ez az ő számára? Mindez: semmi! Csak ő, Lilia van a világon egyedül. Lehunyta a szempilláit és úgy érezte, hogy mellette áll és érezte parfümjének meghatározhatatlan illatát, a mely mint édes, lágyló felhő lebegett feléje és látta őt félelmetes szépségében, karcsúan, hajlékonyan, mint egy hosszúszerű virág, a melyre két csillag ereszkedett alá...

Ezen az éjen lázasan, kimerülten, hiába pró-



bált elaludni. Az alvás azt jelentette volna, hogy a boldogság óráitól rabolja meg magát. Sokkal boldogságosabb volt az emlékek mámorának átengednie a lelkét, képeket szőni az emlékekből és a jövőből, semmint az alvás álmainak tengerébe belesüllyedni. A mikor már a hajnal sugarai törtek be szobájába, megdöbbenve kérdezte saját magától, hogy nem esett-e hallucinációknak áldozatul? Almodott? Megörült? Miért dobog olyan hevesen a szíve? Miért érzi úgy, mintha a vér forma az ereiben? Hát igaz volna, igazán igaz volna, hogy Lilia szereti őt?

Másnap váratlanul levelet kapott Liliától. Pár szó volt az egész. Tudatta hirtelen elutasításáról, a nélkül, hogy megírta volna, hová utazott. De kárptólással egy darabkát küldött neki abból a halványkék szalagból, a melyet legutóbb övnek használt és a mely még most is jázmintól illatos.

Ippolito szinte törzsűrást érzett szívében erre a hírre. Hát ki volt ő ennek a nőnek a szemében? Miféle kötelek fűzi össze őket? Micsoda ígéret? Miféle remény? ... Minden örömeinek egyszerre vége volt. Hát még sem volt egyéb, mint káprázat? ... És mégis, mégis szerette ezt a nőt, szerette az örülséget, halálosan és ez a szerelem kétségbeesetten még növekedett nap-nap után, óráról-órára, perczről-perczre. Érezte, hogy többé nem tudna távol élni tőle és egyúttal azt is érezte, hogy többé már nem érné be azzal, hogy bármiféle barátjának társaságában legyen vele együtt. Csak egyedül, egyedül... Vad vágy fogta el, hogy átölelje, a szívére ölelje, mintha így jobban magához tudná láncolni, hogy soha többé ne bocsássa el és soha többé ne válhasson el tőle.

Néhány nap múlva Milanóban volt újból. De Lilia már nem volt ott. A portás semmit sem tudott. Ippolito körüljárta a házat, hosszan elnézte a lezárt ablakokat és az erkélyt, a melyen olyan boldog pillanatokot élt át, a fákat a kis erdőben, izzó éjszakáinak néma tanuit és úgy érezte, a torka elszorult, az elhagyatottság és az egyedüllét félelme fojtogatta, mint gyereket, a ki eltévedt egy idegen nagyvárosban. Súlyos és keserű könnyeseppek nedvesítették be szempilláit.

Ó, ha tehát a szerelem mint kegyetlen istenség jelent meg most előtte, nyilait tövig eleven húsbá hatoltak és kintózták, gyötörték. Hiába

feszítette meg minden erejét, hogy a munkával fusse el magát a fájdalomtól. Olvasott, irt, gondolkodott; de mindezt csak olyan volt, mintha olvasna, írna, gondolkodna: tulajdonképpen minden gondolatának mélyén ott volt ő, Lilia. Egyetlenegy kép jelent meg minduntalan előtte: ő! Egyetlenegy ihletet ismert: őt! Mindig csak ő volt előtte, ő ösztökölte, ő részegítette meg, ő tette mámorossá, ő nőgatta, hogy mint örült, megszólaljon az éjszakában és idézze: «Lilia, Lilia! Tiéd vagyok! Nincs másodlagos senki a világon, a kitől félek, nincs senki, a kitől megrettenek, senki, a kire gondolok, senki, a ki után vágyodom, senki, a kivel együtt érek, senki, a kiben hiszek. Csak te, te, te!»

A vizsga előestéjén nagy adag chlorált vett be, hogy néhány órát nyugodtan pihenhesen.

XII.

A vizsga.

A Conservatorio nagyteremtől zsúfolva megtöltötte a közönség, a mely az évszázad vizsgára egybegyűlt és a tanulókat ötlet helyükön és várták, hogy mikor kerül rájuk a sor. Ippolito minden gondolatát az ő zenezámára igyekezett összpontosítani. Ő, a közepes tanuló, nem vállalkozott-e túlságosan merész feladatra, a mikor az *Énekek énekét* választotta témának? A tanulóitársai legalább ezen a véleményen voltak. Ő maga — nem! Nyugodtan, bátoran, komolyan érezte magát.

Remo, a ki az ünnepi alkalomra szintén megjelent Bergamóban, így szólt hozzá:

— Abban a pillanatban, a mikor teljes erődel, teljes tudással és teljes ambícióval feküdnél neki a feladatodnak, nem kell semmitől sem félned. Az Úr melléd fog állani!

Ő maga, a derék Remo, nyugodtan és derűsen foglalta el a helyét az erkély kiszögellésén, a hol már több tanuló szülei is ültek és szerényen a legutolsó sorban telepedett le, egy mosolygó matróna mellé, a kitől bocsánatot kért, hogy megzavarja.

A vizsgát egy szonáta nyitotta meg, a melyet két kiasszony játszott el, négykezesen.

— Bravissimo! — kiáltott fel Remo, a mikor befejezték.

És a tanítványok valamennyi előadásánál, lett légyen az hegedű, ének, vagy hárfá, ő mosolygó arccal, jószág szemmel, erős taps kíséretében mindannyiszor megismételte ezt a «bravissimo»-t.

— Önnek itt van a fia a tanítványok közt? — kérdezte a matróna.

Remo elpirult és úgy felelt:

— Fiam nincs, én nőtlen vagyok. De van egy unokaöccsem, egy édes, jó fiú, az itt tanult, hogy organista legyen. Az ő szerzeménye az, a melyet a műsor utolsó számául tűztek ki.

— Így hát az Ippolito Brembo?

— Igenis, ő.

— A tűzvész hőse? — kérdezte a matróna.

— Ő, hiszen ő már híres ember. Ez máris jó ajánlólevél.

Brembo arca ragyogott a büszkeségtől, de büszkeségét és boldogságát szeretete volna palástolni, már csak azért is, hogy az idős hölgynek ne okozzon fájdalmat vele, mert hiszen annak unokája is itt volt a tanítványok között és az meg nem volt hős. A mint a műsor számai egyre fogytak és mindjobban közeledtek Ippolito szerzeményéhez, Remo boldog lelki örömet valami különös nyugtalanság kezdte megzavarni. Végre befejeződött az utolsó előtti zenezám és Ippolito sápadtan, ragyogó szemmel, a mely most még sötétebbnek látszott, mint máskor, előlépett.

Leült az orgona mellé, a nélkül, hogy közben bárkire is nézett volna, de mindjárt az első hangoknál előbbre lépett egy fehérfátyolos karsú nő és hozzá közel a karfára támaszkodott. Ippolito a terem felhalmában nem ismerhette fel a sűrűn lefátyolozott arcot, de melegségre megregett... felismerte. Ő volt.

«Ő te, a kit az én lelkem szeret...» hangzott fel az orgona mély hangján szenvedélyesen, hogy a hallgatóság szinte emberi zokogást vált benne hallani. Ujjaiából a váratlan megjelenés százszoros erőt árasztott ki, a hangok olyan erővel reszketettek meg a termet, hogy társait és a tanárokat őszinte csodálkozás fogta

el és a közönséget, a mely unalmas, iskolás szerzeményre volt elkészülve, heves tapsokra ösztökölte.

Valóságos reszketés áradt végig a termen ennel a zenei frázisnál: *Kicsoda amaz, ki feljő a pusztaból, mint a mérhának, temjének és a Patikáriusnak minden jóllátú porának füstinek omlója?*

Ippolito meg sem mozdult. A billentyűk fölött tovasikló ujjaiól szinte egész lelke átszállott az orgonába. Nem nézett semerre, de azért érezte a fehér női alak közelségét, a mely alig pár lépésnyire tőle ott állott és remegett, megérezte a feljő szülő illatból a karsú termet gyönyörű körvonalait. *Kicsoda amaz, ki feljő a pusztaból?...* Ő, ez már nem egyszerű kérdés volt többé, a mely a hatalmas orgonahangokból felszáll. Tudta már és boldog örömmel, ujjongással hirdette: *Te vagy az én Mátkám. Mindenestől szép vagy én Mátkám!*

Gyöngéd éjszakai madárdal, mint a minő az ébredő hajnalok titokzatosan, fészkekből és fák koronáiból az ég felé száll, kísérté az öröm kitörésének kifejezését, a mely édes volt, mint a méz, elzárt kertekben, a hol szökökötak csörgedeznek halkán. Mintha halk szárnyacsapásokat lehetett volna hallani a reszkető lombok között és virágok ébredését, bimbók pattanását.

— Bámulsat! — mondta egy úr, a ki Remo előtt ült. — Csakhogy ez egyáltalán nem szent egyházi muzsika!

Remo, a ki az első hangok felesendülése óta szinte nem tudta, hogy minő világban érezze magát, szívesen vitába bocsátkozott volna ezzel az úrral, de attól tartott, hogy szavai megzavarnák az általános figyelmet és így beérte azzal, hogy az elragadtatás kifejezését olvasta le a matróna arczáról, a kinek szemei szinte ragyogtak az elragadtatástól.

Harezsianan, mint recsegő trombitahang, tört fel most a zene: *«Serkenj fel északiszél és jőjj el délszél!»* Az egész terem visszhangzott tőle. Az orgona fújtatói kitágultak, mintha egy láthatatlan óriás lélegzetet venne és a terem árkádjai mintha kiterjedtek volna, magasabbra és tágabbra nőttek volna ezeknél az ünnepies, harsogó hangoknál.

(Folytatása következik.)

A HÉTRŐL.

Tolsztoj otthagya a családját és éjszakának idején a skamurzinszki zárdába szökött. Ez a hír, a mi természetes is, líhege nyargalja be a világot és tizezer bölcselekedésben mozdul meg a pszichologia, hogy a havas fejd óriás szenzációs cselekedetének rugóit megtalálja és megmagyarázza. Pedig Tolsztoj Nikolajevics Leó nem távozott szótalanul, levelet hagyott maga után, a melyben elhatározása motivált magira. És mert Tolsztojról legalább annyit mindenkinek el kell ismernie, hogy — tud írni, megadott neki a képesség, hogy a tolla világosan beszéljen: ez a sok bölcselekedés, találgatás és magyarázat alighanem fölösleges. És ha lenne is valami, a mit a levele elhallgat, elmondja maga a tett és a hogyan végrehajtotta. A ki az életnek — és itt élet neve alatt nemcsak az esztendők tömegét értjük — olyan magasságában van, mint Tolsztoj, annak gondolkodását és tevé-

sétét a mi, földön járó emberek törvényei szerint csak habozva mérhetjük vagy minősíthetjük. De semmi se veszedelmesebb ebben a törekvésben, mint indítékul a különösnek, a sajátosságoknak, a rendkívülinek keresése, mert a legnagyobb elmék törvényei a legegyszerűbbek, a legvilágosabbak, a legelembbek. Az érdekes, raffinált apró okosságok nem dirigálják ezeket az óriásokat, hanem a nagy, nyilvánvaló természetességek. Ha Tolsztoj szökött — a minthogy csakugyan szökött hazulról — ez azt mondja, hogy nem érezte magát szabadnak. Korlátozva érezte magát, meg is írja, hogy miben: a pihenése és a magánossága szabadságában. A nagy ember rendes rabsága ez. A ki már belefárad abba, a mi talán mindig lelke ellen is volt, hogy soha a magáé ne lehessen. A kinek érdeklődés és érdeklődés a nyomában van. Faggyatja a kíváncsiság, körülzárja a csodálat és kirakta állítja a hiúság. «Úgy akarok élni, csöndben és békeségben, mint más öreg ember!» — jajdul föl levelé-

ben a nyolczvankét esztendő Tolsztoj és hogy ezt a kíváncságot elérhesse, szökönie kell hazulról és zárdában kell keresnie menedéket. Hát kell-e ennél több magyarázat, hogy elhatározásának okait is, körülményeit is megérthessük? Egy fáradt öreg ember se kérhet kevesebbet és természetesebbet a sorstól, mint a nyolczvankét éves Tolsztoj, de van-e olyan magányos és olyan vastag falu zárda a világon, a mely neki ezt a keveset biztosíthatja?...

A miniszterelnök szükségesnek vagy megokoltan vélte félhivatalos kommunikében nyilvánosságra hozni, hogy azokat az illetményeket, a melyek a be nem töltött miniszteri tárczák ügyeinek ideiglenes vezetéséért járnának neki: föl nem veszi. A nyilatkozatából tudjuk meg, hogy ez minálunk hagyományos gyakorlat. A magyar miniszterelnökök évtizedek óta mindig így cselekedtek. Ha több miniszter munkáját végezték is és több tárcza ügyeinek vezetéséért viselték, természetesen, a teljes felelősséget, csak egyért fogadtak el fizetést. A többi ingyenre ment. A mi a miniszterelnök nyilatkozatát az ő fölfogása szerint szükségessé tette, egy, a körülményeiben hasonló esetet hoz emlékeztünkbe. Egy francia miniszter, ha jól emlékszünk *Constans* volt abban a helyzetben, hogy huzamos ideig maga végezte el egy olyan állás teendőit, a melyet államérdekből a maga kezében vélt tartandónak. Ez az állás nem volt inkompatibilis a miniszterséggel. Constansnak az volt a meggyőződése, hogy ha a munka és a felelősség az övé, ennek díja is megilleti. Ezért megátadta a kamarában. Egy ellenzéki képviselő odavágta neki a kérdést:

— Mi védi meg a miniszter urat egy olyan föltevés ellen, hogy ezt az állást — a jövedelme kedvéért tartja a maga kezében?

A miniszter nyomban fölkel (s hideg hangon csak ennyit felelt:

— A képviselő úr tisztességes gondolkodása.

A képviselő erre a feleletre meghajította magát, az egész kamara tapsolt, ennek az «afférnek» vége volt. A magyar miniszterelnökök hagyományos gyakorlatának megvan a maga gavalléros etikája: de úgy gondoljuk, hogy az etika meg lenne akkor is, ha ez a gyakorlat önmagának az ellenkezője lenne. A mostani gyakorlat egy olyan gyanút tesz lehetetlenné a magyar miniszterelnökökkel szemben, a mely csak azokban születhetik meg, a kikkel szemben a lehetetlenség tétele még fölöslegesebb, mint azokkal szemben, a kiknek ilyen gyanu eszükbe se jut.

Nem tudom, hogyan hívják azt a szegényt, zavart elméjű öreg urat, a ki Cambridge-ben olyan furcsa ajánlattal állt a bíróság elé, de — mintha az úk-aját mindnyájan ismernék! Az az érzésünk támad, hogy ez a cambridgei öreg ember egyenes ivadéka Dickson bácsinak, a Cooperfield Dávid világból, a ki szintén egy szegény, bolond öreg ember volt, de a legnemesebb, a legmeghatóbb bölcsesség szava mindig az ő szívéből csurgott az ajkára. A cambridgei bolond öreg ember ezzel a szóval állított be a bírósághoz:

— Akaszszanak föl engem Crippen helyett. Mert Crippen orvos. És kár lenne az orvosért!

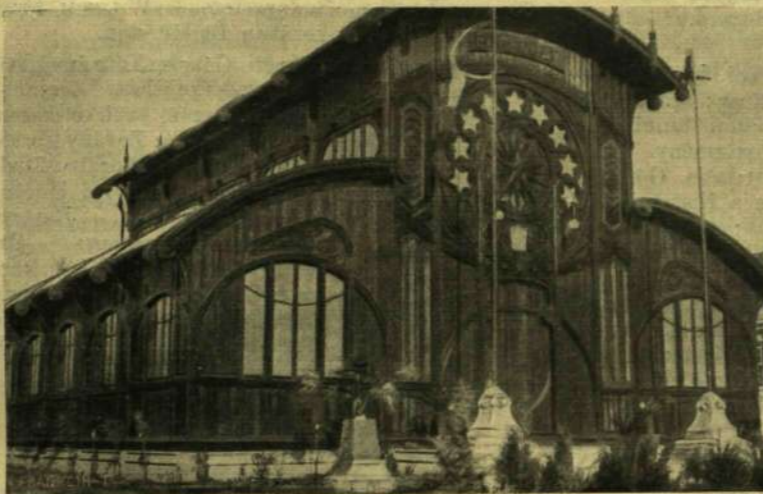
Rosz helyen beszélt a szegény és roszt alkalommal. Mert Crippenért nem lenne kár. De ő nem is Crippen társát. Nem az ő életét akarta megváltani a magáéval. Hanem: az orvosét. Azért kár! Mert oly temérdek szenvedés van a világon: annyit a jajongó, gyötörtöt beteg, a ki mind orvosért kiált! Erre gondolt a szegény, hibbant elméjű ember és rohant tiltakozni az ellen, hogy egy orvostól megfoszszák a világot. Kárpótlást is ajánlott a fejéért: a legnagyobbat, a mit az ember magából adhat: az életét. Furcsa volt az ajánlat nagyon és képtelen. De e képtelenségében nem neveltes, hanem megalázó. Bizonyos, hogy egy nagy tömeg embernek erősen megmozdította a szívét ez a szó, hogy: kár lenne az orvosért! Nincs tudomány, a melyre olyan ádáz kedvvel vetné magát a tagadás és a csúfolódás, mint az orvosé. Akadtak igen kiváló és nagy elmék is, a kiknek az volt a legkedvesebb játékuk, hogy fájó



Az egészségügy palotája.



Austria pavillonja.



Paraguay mezőgazdasági pavillonja.



A mezőgazdasági kiállítás kapuja.

AZ ARGENTINAI KIÁLLÍTÁS BUENOS-AYRESBEN.

barackokat nyomjanak a kopasz, pápaszemes doktor fejére. De mikor épen a minapában egy nagy sebészdoktorunk balesetéről olvastunk hírt, sok ezer ember kezében remegett meg az újság-papíros. Olyanokéban is, a kik hírből ismerték. A homlokuk elborult és egy borus aggodalom szele suhant át a szívükön. Mert az orvos, akármennyit elmeskedünk is a tudományán, mikor nincs rá szükségünk és akárhányszor mond is csodót a tudománya, mikor erején fölül való feladattal kerül szembe, mégis biztosságunk érzetének érezése tartozik. Nagyon jó és nagy megkönnyebbülés tudnunk, hogy orvosok is vannak a világon és szí-
vüket egy nagy, meghitt bizalom, ha rejtegetett is, de erős szála előt az emberhez, a ki mellettünk lesz és értünk harezol majd ama nagy tusa pillanataiban, a mikor már minden más szeretet, a legédesebb és a legodaadóbb is, tehetetlen éreztünk. Ez a magyarázata annak, hogy egy szegény hibbant eszű ember szavát is, mikor az orvosért beszél, a szívünk erősebbnek és inkább a magának érezi, mint a legragyogóbb értelem pompás és szikrázó gúnyját, égető ötleteit és mérges fulánkjait!

Egy épenséggel nem öröndetes és nem dicsőséges affér a bíróság elé juttatni minősítés végett a kibicpézt természetét. Egy csomó tanuképen szereplő úriembernek bírói kérdésre véleményt kellett mondania arról: el lehet-e fogadni egy dzsentimenek kibicpézt vagy nem lehet? A kibicpézt tudvalevőleg a legsajátosabb honorárium, tetszés vagy szokásjog szerint megállapított díj, a melyet a játékos fizet a széke mögött letelepedett «együttérzőnek», a kinek az ismert kibic-paragrafus szerint az a legszentebb kötelessége, hogy — befogja a száját. Érezzen, de ne szóljon. Szenvedjen vagy lelkesedjen, de ezt némán cselekedje. A játékos ember babonás. A babonája az, hogy a ki mögéje ül a játékat nézni, a sorsnak valamely erejét hozza számára. Vagy mált, vagy szerencsét. A kibic tehát nemcsak semmítő társa a szórakozónak, hanem földata is van, hogy szerencsét hozzon. Ha sikerül ennek a földatának megfelelnie, proviziól kibicpézt kap a játékos. Ha nem sikerül,

ha nem hozott szerencsét, akkor vagy semmit se kap, vagy egészen mást, mint kibicpézt. Fáradalmi tehát ninesenek ennek a foglalkozásnak, de vannak kockázatai és veszedelmei. Ezek a kockázatok és veszedelmek — tekintettel arra, hogy a legtöbb játékosnak csak akkor van jókedve, ha nyer, de mindekk igen rossz kedve van akkor, ha veszít — olyan természetiek, hogy kisebb városban, a hol nagyobb a nyilvánosság és az emberek jobban is ráérnek tovább emlékezni, a kibic pályára, mint kenyérgeső hivatásra nem igen akad vállalkozó. De már a nagyvárosban, főként a hol annyi a kávéház és a kártyaszoba, mint Budapesten, egész csapat ember él abból a pénzből, a mit vagy azért kap a játékos. A háta mögött ült, vagy azért, hogy — másúvá üljön. Így állván a dolog, azt hiszzük, egészen nyilvánvaló, hogy a kibicpézt természetét mindenben az a magáról való ítélete határozza meg, hogy a kibic-mesterséget, mint állandó foglalkozást elfogadhatónak tartja-e vagy sem? Ráépne-e erre a pályára, ha a körülményei kívánják vagy megengednék? Ha igen, akkor a dolog rendben van. De ha nem így érez vagy nem így beszél és mégis zsebrevégja a proviziót, akkor *kuruzsló*, mert olyan munkáért fogad el díjazást, a melyre nincs hivatottsága vagy letagadja a hivatottságát. Sz— a.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Gyulai Pál és a «Budapesti Szemle.» Most volt egy éve Gyulai Pál halálának s ezt az évfordulót arra használta fel a *Budapesti Szemle* szerkesztősége, hogy több közleményben is megemlékezik nagynevű szerkesztője emlékezetéről. Első helyen *Lévay Józsefnek* Gyulai sírkövére irt versét közli, a mely így szól:

Keresete hún, bármerre lépett,
Az igazat, az örök szépet.
S mert a földön azt el nem érte,
Lelke az égbe szállt fel érte;
De szelleme a hazához tapadt,
S műveiben örökre itt maradt.

Riedl Frigyes egy meleg és közvetlen tanulmányban — a melyről lesz alkalom külön is megemlékezni — finom vonalú arcképet rajzol Gyulairól. *Haraszti Gyula* emlékezéseket mond el

Gyulaira; nagybórára olyan jellemző vonásokat és eseteket, melyek Gyulait mint szerkesztőt mutatják be. A további közleményekben *Angyal Dávid* értekezik a szegedi bekékeről, melyet 1444-ben I. Ulászló királynak kötött a törökkel s a melynek megszűzéséből fejtett ki a várna csata s benne Ulászló eleste. *Földes Béla Saint-Simon és iskolája* ezimen közli a szocializmusról legközelebb megjelenendő könyvének egy fejezetét. Nagyon érdekes dolgokat mond el dr. *Schächter Miksa* *Az orvos a bíró előtt* czimmel azokról a törvénytörési esetekről, mikor az orvost a bíróság előtt vonják felelősségre a gyógykezelés során elkövetett hibá miatt. *Barrie* kedves regényének, *Margaret Ogilvy* fordítása, *Lévay József* egy szép költeménye, a *Szemle* rovatban *Concha Győző* emlékezése *Brasai Sámuel*ről s az *Értelme* rovat könyvbírálatai teszik teljessé a füzet tartalmát. A *Budapesti Szemle* szerkesztője *Beöthy Albert* és *Beöthy Zoltán* közreműködésével dr. *Voinovich Géza* szerkeszti s a Franklin-Társulat adja ki; előfizetési ára félévre 12 korona, egyes szám ára 2 korona.

Bársony István új könyve. A kitünő magyar plein-airista író nem fogy ki egyhamar sem a témából, sem az elbeszélő kedvből; munkás és sikereiben gazdag írói mult áll mögötte, de ma sem látszik rajta fáradtság, sem kedvetlenség, még nem merítette ki az ő tárgykörét, az erdei vadászok, erdészek, napsütötte arca falusi urak, parasztek történeteit s tájképei is csak ugyanazokkal a színekkel jönnek ki tolla alól, mint egykor. Új könyve, melynek a *boszorkány és más elbeszélések* címet adta, ezt bizonyítja: mind a tizenöt elbeszélése ugyanannak a férfias, derült, harmonikus világképzetnek, annak a fiatalos munkakedvnek a kifolyása, a melyet már ide s tova egy negyedszázadja kedvel a magyar olvasó közönség. A novellák közt van néhány, a mely *Bársony István* legjobb művei közt foglalhat helyet, néhány pedig érdekesen mutatja, mint bővült meg időnk folyamán az író vénája a csöndes, kedves, bajszos alatt mosolygó humorral.

Andrejev Leonid. Dr. *Molnár István* egy tanulmányt adott ki a mai új orosz irodalomnak Gorkij mellett leghíresebb és művészi szempontból kétségkívül legjelentékenyebb alakjáról, Andrejev Leonidról. Nálunk Andrejev meglehetősen hiányosan ismeretes; néhány novelláját olvastuk magyar fordításban, meg a *vörös kacaj* című regényét, többi novelláitunk munkáit meg drámáit a kik ismerik, többnyire német fordításból ismerik. Dr. Molnár tanulmánya alkalmas arra, hogy az olvasóban fölbuzdossa a kitünő orosz iránti érdeklődést; az író műveinek elég komoly

tanulmányon alapuló ismeretéből indul ki s élén-

két tanulmány, az eddigi történelmi kutatás ered-

Zeménnyek. Néhány új zenemű jelent meg most

A «Jó Pajtás», Sebők Zsigmond és Benedek

Uj könyvek.

A fáraók országában. Erdődi Bélának a fáraók

pénztár igazgatója, 60 éves korában Hajdúböször-

Uj könyvek.

EGYVELEG.

*Kigyóőr kosztómök. Egy londoni nenszabó,

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Id. Kiss Gábor,

HENNEBERG-SELYEM

Salvator

CSÁNGÓ

Görvélykóros gyermekek

ÉKSZEREK

Serravallo

Svájci selyem a legjobb!

MIKULÁSRA

hogy a görög Hipparchos volt az első csillag-

székesfővárosi főjegyző. — A Magyarországi

Gyermekruházat. A bekövetkezett zordonabb

A bórdiszmu áru ipar terjesztésén igen tevé-

n. m. ridikül, pénz-, szivar-, bankótárcsák, utikész-

Szerkesztői üzenetek.

Lomha reggel. Levélhullás. Bizony ha nem vol-

Hozzá. Miért teremtett az Isten téged. Igazán

Látomás. Mondvainasint dolok, nincs semmi gyö-

Nehéz idők. Ügylátszik, gyakorlott ember írta,

Mádi Pál. Erőteljett a nyelve sok helyt és nem

Őszi melódia. Épen a melódia huznyzik belőle

A 2715. sz. feladvány megfejtése Erlin Konrádtól.

Table with chess solutions and notation: Világos. Sötét. 1. Vei-f1 e3d2 2. e2-e4 f stb.

Helyesen fejtették meg: Merényi Lajos. — Geist

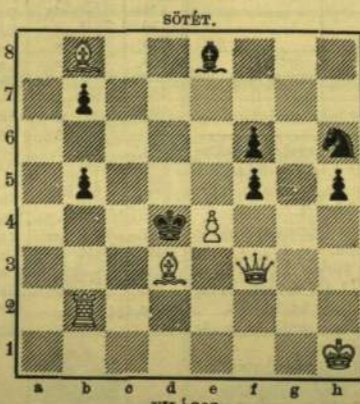
KÉPTALÁNY.



A 43-ik számban megjelent képtalány megfejtése: Legboldogabb ember az, kinek legkevesebb van szüksége.

SAKKJÁTÉK.

2719. számú feladvány dr. Klir A.-tól.



Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

HIPNOTIZMUS.

WESZELY BUDAPEST

Téli és nyári sportcikkék nagy választékban.

Lohr Mária (Kronfus) ospank, vegyítiszító, kelmekestő, szénegyporeló

AMODERN KOZMETIKA LEGUJABB VIVMÁNYA

Soha többé!

Störme GARNITURÁKAT ÉS KABÁTOKAT VÁSÁROLJON

Ha fáj a feje ne tévózzék, hanem használjon azonnal Beretvás pastillát

A Magyar Királyi Államvasutak téli menetrendje.

Dél felé... A vonatok indulása Budapest nyugoti p. u.-ról. Érvényes 1910 október hó 1-től.

Table with columns for destination (Dél felé), departure time, and train name. Includes destinations like Szeged, Szolnok, Budapest, etc.

Dél felé... A vonatok érkezése Budapest nyugoti p. u.-ra. Érvényes 1910 október hó 1-től.

Table with columns for origin (Dél felé), arrival time, and train name. Includes origins like Szeged, Szolnok, Budapest, etc.

A vonatok indulása Buda-Császfürdőre. Érvényes 1910 október hó 1-től.

Table with columns for destination (Dél felé), departure time, and train name. Includes destinations like Balatonfűrdő, Tapolca, etc.

A vonatok érkezése Buda-Császfürdőre. Érvényes 1910 október hó 1-től.

Table with columns for origin (Dél felé), arrival time, and train name. Includes origins like Arad, Tóris, Muzget, etc.

100 darab képeslevelezőlapot... KOMÁROMI JÓZSEF, Budapest, II., Margit-körút 3. sz., III. 16.

Advertisement for 'Havasí Gyopár Crém' by Dr. Biro-féle, featuring an image of a woman and text describing the product.

Advertisement for 'Hölgyek figyelmébe' by Papek József, featuring an image of a woman and text about hair care.

Advertisement for 'Kwizda Fluidja' featuring an image of a man and text about a fluid product.

Advertisement for 'Kwizda-féle Fluid' featuring an image of a man and text about a fluid product.

Advertisement for 'SZÓLÓOLTVÁNYOK' featuring an image of a man and text about grape treatments.

Advertisement for 'PARÁDI ARSEN vízben' featuring an image of a man and text about a mineral water product.

Advertisement for 'PAPEK JÓZSEF' featuring an image of a man and text about hair care products.

Advertisement for 'FISCHER és Tarsai' featuring an image of a man and text about wine and fruit products.

Advertisement for 'UJ VILÁG A RÉGI HELYÉN' featuring an image of a man and text about a book or publication.

Advertisement for 'Zenetanításra rendkívül alkalmasak ZOLTAI MÁTYÁS zongora- és hegedű-iskolái'.

Advertisement for 'LAMPÉL R. könyvkereskedése' featuring an image of a man and text about a bookstore.

Advertisement for 'TÖRLEY TALISMAN CASINO-RÉSERVÉ' featuring an image of a woman and text about a casino.

Advertisement for 'Hölgyek figyelmébe!!!' featuring an image of a woman and text about a hair salon.

Advertisement for 'KOCSIÁRUCSARNOK' featuring an image of a horse-drawn carriage and text about carriage services.

Advertisement for 'FAMOS' featuring an image of a man and text about a product.

Advertisement for 'RATIONALIS HOMOKÉRTÉKESÍTÉS' featuring an image of a man and text about a product.

Advertisement for 'TÖRLEY TALISMAN CASINO-RÉSERVÉ' featuring an image of a woman and text about a casino.

Advertisement for 'NÉZZE MEG! BALOGH GYULÁNÁL' featuring an image of a woman and text about a hair salon.

Advertisement for 'Hölgyek figyelmébe!!!' featuring an image of a woman and text about a hair salon.

Advertisement for 'Bőrszékikar' featuring an image of a chair and text about a furniture store.

Advertisement for 'Nemzeti Antiquarium' featuring an image of a man and text about an antique shop.

Advertisement for 'Rozsnyay Pepsin bora.' featuring an image of a man and text about a beverage.

TULIPÁN GYERMEK OTTHON
DARVAS JENŐ

BUDAPEST
KORONAHERCEG U. 9.
TELEFON: 109-02.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

ÁGYTOLLAK!
Legelőnyösebb bevásárlási forrás:
Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolc 2.
Tessék árajánlatot kérni!

Könyvjegyzéket
kérjenek gyűjtők, könyvtárak, magánosok, ritka művekről.
HARMATHY
antiquarium
Debreczen, Fűvészkert 14. sz.

Ez az, a milén akarok:

„Palma Kaucsuk Cipőcsarok”

Fiatalosan üde és szép lesz, ha a „ZEIDIJJE” keleti szépitőszereket használja!!!

Ezen szerek a keleti nők egész szépségét varázsolják elő és a legkibéleltetebbeket a kozmetikumok. Egy készlet, mely áll **keleti krém-ből** (2 K) minden bőrtípusnál ellen, **keleti mosdópor-ból** (K 1.50) és **keleti szappan-ból** (1 K), melyet mindhárom hárszappanjából teszük a **keleti tusfürdőből** (2 K) és **keleti porfürdőből** (4 K) bérmentve 10.50 K. Külön-külön az összeg elvárt beállítás és 30 fillér porto ellenében kapható.

Gusztav Proche
gyógyszerész keleti állászerterében ::
Brcka, Bosznia.

Magyarország részére főraktár Budapest TÖRÖK J. Kárály-utca 12.
Száz és száz kőszűs és elismerésvélt megtekinthető. ooooooooooooo

Riessner-Kályhák,

a világ legjobb és használatban legtökéletesebb folytonéói. Egészségi szempontból a legideálisabb rendszer.
Egyszeri betűléssel egész télen ég, miáltal a sok fáradsággal és költséggel járó mindennapi betűléssel megtakarítatik. Látható tűz, eredeti biztonsági szabályozó.
Gázolvas vagy robbanás teljesen kizárva, ellenben mindig egyenletes és egészséges melegség, különösen a szoba alsó légrétegeiben is.
Egyedüli elárúsítás, nagy választék és raktár.
Ringeisen Testvérek
BUDAPEST V, Hold-és Báthory utca sarkán.

HALTENBERGER BÉLA
ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosó-gyára **KASSA**
ruhákat, felöltőket, télikabátokat, mindennemű ruháknak a legzebben tisztít és fest. — Gallérok, kézelők hófehérre tisztítottak. — Alapítási év 1810.

Hányszor kénytelen ön a vasalás tartama alatt kitenni a vasalót, kitészni, az abban levő tüzet felelteszteni? Mennyi időt vesz el a felesleges munkával? Mennyit kell mérgelednie, amíg a vas kellően átmelegedik? Hányszor fordul elő, hogy míg az egyiket használja, addig a másikban, újból elégeti a parizs?

Nem akar mindennek véget vetni? Nem is hiszi, amíg meg nem próbálja!!!

Vegyen le két karikát a lyukról, állítsa bele a hamurostát, írta abba a vasaló egész tartalmát s meg fog győződni, mily lehetetlen gyorsan, alig egy perc alatt tisztítja és élcsíti a paraszát a tűzhely legzuata.

Saját érdekében ajánljuk, szerezzon Kapható minden háztartási — tüzelben —
2.80
koronáért ..
Gyári raktár: **KOMMER BÉLA** Budapest, VIII. kerület, József-körút II. szám.

KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET Fennáll 1892 óta.

Főorv. Dr. JUTASSY JÓSEF bőrgyógyász, egészségügyi-tanár, az orosz kozmetika legelő és legérőbb szakorosa Magyarországon.

Sikereink titka hogy tudományos alapon, szolidan dolgozunk. **Szépségrotó bőrbajokat** jóállítás mellett gyógyítunk (pattanás, kiütés, miteszer, zsírosság, szárazság, vörösség stb.) **Fejlesztés képződményeket** nyomtatlanul eltávolítunk (fenés, szemölcs, anyajegy, sebhely szőr) **Hányókat** természetesen uton pótolunk (simaság, üdéség, szin, haj). **Elváltozott arccokat** cseztítikailag rendbehozunk (ránccok, örögek, süppedések, ferdlések stb.).

A készletek ára bő használati utasítással: Egy teljes készlet 10 korona, egy próbakészlet 5 kor.

- Bőrkoptató-készlet** szerzi hófehéret a barna arcot, a szeplőt, májfoltot győkesen elmulasztják.
- Bőrgyógyító-készlet** a zsíros, fényes, kihévellő, könnyen piruló arccok ápolására (mattá tételére) szolgál; gyógyítja a bőrtájakat (miteszer), a pattanást (vimmerli), a bőrlikacsokat (pórus), a túlságos zsíradást, vörös keset, vörös orrot, fagyási foltokat.
- Bőrpóroló-készlet** szerzi a természetűl szép és bőrt károssá, kitétik a fényes, száraz, hámlos, durva, érdes, libabőrös, sámsóros bőrt simonitják, puhítják, simitják; a petyhéd, bőrt felcsiszolják, a megemlék a további fonyadástól; a ránccokat elintézik.
- Bőrhámlasztó-készlet** elmulasztja a tag bőrpórusokat a benne illő étvédés miteszerekkel együtt; elintéti a pattanások nyomait, a lenesedőket és a kisebb sebhelyeket (himlőhely); leserdi a legmakacsabb szeplőt és májfoltot, a lángvörös rószappantást és a kékes borsvirágot. A bőrhámlasztás körülbelül egy heti szobafogsággal jár.
- Hajfestés** tékek közt kevés az áríratlan és megbízható. Dr. Jutassy főorvosunknak hosszú tapasztalatai alapján végre sikerült olyan hajfestéket előteremtienie, mely ez idő szerinti a legkibéleltesebb; tudniillik csak a hajra fogja, s fejbőr nem, a fehérméit nem pisztják, természetes szinű, mely nem fakul és színekben nem játszik, a kezelés igen egyszerű, idegen segítséget nem igényel és sem a hajnak, sem a fejbőrnek nem árt. Egy adig Dr. Jutassy-féle hajfesték ára használati utasítással 10 K és kapható a következő hét szinárvalatban: vörösszörke, világoszörke, hamvaszörke, világosbarna, gesztenyebarna, fekete.

Főraktár:
KOZMETIKAI GYÓGYINTÉZET
Budapest, IV. ker. Kossuth Lajos-utca 4. szám.

Akar szép lenni?!

akkor használjon **cedrustejet**, mely szeplőt, májfoltot, bőrtájakat, pikkolyt és a bőr vörösségét megjelő gyorsan elmulasztja! Egy üveg ára 2 kor. Készíti és szeztükli Bécsben **S. Markwald, VIII., Tiger-gasse 36.** — Kapható a magyarországi főraktárban **Szegeden, FRANKL ANTAL** gyógyszerészénél.

U! A villamosság a nagyothallók szolgálatában.

A nagyothallás a villamos **MIKROPHON AKUSTIK** készülék használata által azonnal megszűnik. Ezen korszakalkotó villamos halló készülék a mikrofon és telefon alapelelvén van szerkesztve és a legjobb sikerrel alkalmazható. A készülék a mikrofon segítségével felfogja és gyűjti a hangokat és a telefon által megcsúszva természetes módon vezeti azokat a fülbe. A készülék nagyon könnyen kezelhető és kényelmesen viselhető a mellényzsebben is. Egy teljesen felszerelt Akustik készülék ára elegáns tokban 3 Voltos, nagyon tartós elemmel K 60.—

Képes árjegyzéket kívánatra küld: **Keleti J.** villamgyógyászati készülékek gyára, Bpest, Koronaherceg-utca 17.



48. SZ. 1910. (57. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, NOVEMBER 27.

Szerkesztőségi iroda: IV. Reáltanoda-utca 5. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egész évre — 16 korona, Félévre — 8 korona, Negyedévre — 4 korona. A „Világkronika”-val negyedévenként 80 fillérel több. Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viládjai es esatolandó.

TOLSZTOJ.
1828—1910.

AZ A VISSZHANG, melyet Oroszország nagy fiának halála világszerte keltett, kétség-telenné teszi, hogy a mai emberiség legnagyobb szabású szelleme tünt el ez életből, melyet olyan hívságosnak tartott, annyiszor megtagadott és a mely elől önmagába, a saját misztikus lényébe menekült. Az egyetlen igazán monumentális alak, a ki közöttünk élt, az egyetlen világ-szellem, a kiben az egész emberi nem fájdalom, kétsége, nyughatatlansága vált testté, az egyetlen agy, a melyben a világnak milliányi változatossága a maga örök állandóságával és szoros kapcsolataival tükröződött. Ez volt nekünk, mai nemzedéknek, Tolsztoj.

Már régóta eltávozott előlünk, nem birtuk követni abba a zordon élet-tagadásba, a melybe elhúzódt s hatásától mégsem tudtunk megszabadulni. Gondolata külön úton, az emberiség törekvéseitől, vágyaitól, egész kulturájától eltávolodva, sőt vele szemben fordulva haladt; csak sejtve néztünk utána, de azért folyton utána néztünk, nem birtunk sem közömbösen, sem ellenségesen tekinteni rá, mert mindig éreztük, hogy valamennyink lelke legmélyén, az öntudatlan érzések rétegeiben élnek azok a kérdések, a melyeket ő fölvetett és valamennyiünk számára nyitnak örvényeket azok a feleletek, melyeket talált. Elméje a legelembb alap-problémák, az élet értelme és ezélya, a kultura értéke, az erkölcsi értékek tájékán járt s a kulturában csak félig bennélő, lel-kileg csak lazán belekapcsolt orosz ember közvetlen szemléletével gondolta újra azt, a mit az emberiség már rég végérvényesen elintézettnak tartott, a mi azonban tulajdonképen inkább csak el van fődve az évszázados kultura ráhalmozott gondolat-rétegeivel, örökölt eszmék, belénk nevelődött előitéletek, lemondó belenyugvá-

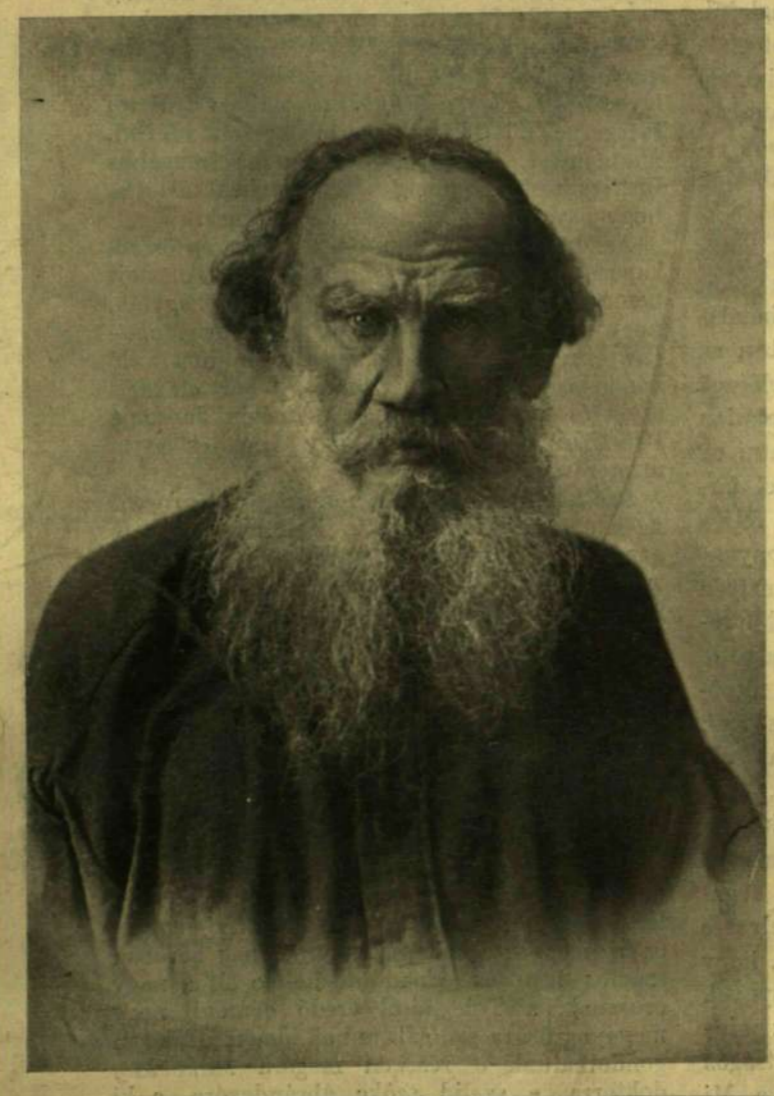
sok törmelékeivel. A feleletek, melyeket ezek-ből a rejtelmes mélységekből felhozott, megdöbbsentők és esüggesztők, de érezzük, hogy ha talán nincs is meg bennük az emberi élet nagy kérdéseinek végérvényes elintézése módja, de bizonyára megvan bennük a lehetséges elintézési módok egyike.

Abban van Tolsztojnak fő-jelentősége, hogy az ember gondolatát, a mely könnyen elmerül a világ változatos sokféleségének szemléletébe s elveszti a minden tüneményt egységbe foglaló nagy kapcsolatok tudatát, befelé, az emberbe magába, a maga lelkiismeretébe fordította. Hiába gyönyörködöl e világban, e világnak szineségében és gazdagságában, a ma-

gad emberi alkotásainak bámulásában, — el-kábíthatod érkeidet, elmédet, szívedet, de mégsem tudod, ki vagy, mi végre jöttél e világra s mit jelent neked ez a szó: élet. Nézz magadba, lásd meg a benned kavargó zürzavart, fordulj el attól, a mit életnek, kulturának, világi bölcseségnek nevezted és mint egykor az Ember fiának egyszerű tanítványai, lépj közvetlen, személyes közösségbe Istennel és a természettel. Ezt kiáltotta az emberiségnek Tolsztoj s ezt fogadta a maga élete alkotó elvéül is. Elfordult az élettől, a természethez közvetlen közelségben élő jámbor parasztok felé fordult, a kiknek egyszerű gondolatát nem idegenítette el a kultura az anyaföldtől.

Művészetünkől elmenekült a természetbe, irodalmunktól a magányos elmélkedésbe, filozófiánkból az evangélium egyszerű mélységű igéibe.

Az orosz embert jellemző megcsömörlés vezette kiellen magányába. Teljesebben kiélte azt az életet, a mely a kultur-ember előtt kitarul, mint bárki más. Élvezte a fiatal, vagyonos arisztokrata vidám, léha életét, az udvari élet fényét, látta a csatátér minden borzalmait, megismerte a szerelem s a családi élet örömeit, merített a művészi alkotás kinnal vert gyönyöreiből. S mindezt a képzelhető legteljesebben, mert szemének a látás, elméjének a megértés olyan fejlettsége adatott meg, mint nagyon kevés embernek e földön. Gondoljunk csak a *Háború és béke* gazdagságára s akkor fogalmunk lesz róla, hogy mekkora teljességben fogta fel Tolsztoj agya azt, a mit az élet nyújtott neki. Mindez azonban csak csömört keltett benne. Kiváncsisággal, vágygolyó rohanat bele íjjan az életbe, meg akarta ismerni egészen, hogy megismerje vele a saját célját, értelmét s minden csak a természeté mélyében élő kétséget fokozta benne. A hitet nem találta meg sehol, mert hiányzott belőle a hitre való képesség. A szkepticizmust már gyermek-



GRÓF TOLSZTOJ LEO.